

Оріон

Нова українська школа

Людмила Аристова
Каріна Фролова-Чередняк

МИСТЕЦТВО

3
клас

Аристова Л. С., Фролова-Чередняк К. О.

«Мистецтво»

підручник інтегрованого курсу для 3 класу
закладів загальної середньої освіти

«Оріон»

2025

Підручник створено до Типової освітньої програми,
розробленої під керівництвом О. Я. Савченко та Типової освітньої
програми, розробленої під керівництвом Р. Б. Шияна

У країні Музичного мистецтва

Струнні інструменти

Скрипка

Альт

Віолончель

Контрабас

Ударні інструменти

Литаври

Малі барабани

Великий барабан

Тарілки

Клавішні інструменти

Рояль

Піаніно

Дерев'яні духові інструменти

Флейта

Гобой

Кларнет

Фагот

Мідні духові інструменти

Труба

Тромбон

Валторна

Туба

Людмила Аристова
Каріна Фролова-Чередняк

МИСТЕЦТВО

Підручник
інтегрованого
курсу
для 3 класу
закладів загальної
середньої освіти

*Рекомендовано
Міністерством освіти і науки України*

УДК 7*кл3(073.2)
А 81

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ Міністерства освіти і науки України від 07.01.2025 № 22)

Підручник створено відповідно
до Типових освітніх програм для 3–4 класів,
розроблених під керівництвом О. Я. Савченко і Р. Б. Шияна

<https://faino.school/>

Аристова Л. С., Фролова-Чередняк К. О.

А81 Мистецтво: підручник інтегрованого курсу для 3 класу
закладів загальної середньої освіти / Київ: УОВЦ «Оріон»,
2025. 160 с. : іл.

ISBN 978-966-991-419-4.

УДК 7*кл3(073.2)

© Аристова Л. С.,
Фролова-Чередняк К. О., 2025
© УОВЦ «Оріон», 2025

ISBN 978-966-991-419-4

ДЕРЖАВНИЙ ГІМН УКРАЇНИ

Слова *Павла Чубинського*
Музика *Михайла Вербицького*

Ще не вмерла України і слава, і воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші воріженьки, як роса на сонці.
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.

Приспів:

Душу й тіло ми положим за нашу свободу.
І покажем, що ми, браття, козацького роду.

**Наші дорогі юні шанувальники
і шанувальниці мистецтва,
неперевершені митці і мисткині!**

Наша захоплива подорож країною Мистецтва триває!

МіК і Мальовничка раді новій зустрічі. Придивіться, вони, як і ви, змінилися, стали трошки дорослішими, серйознішими і відповідальнішими. Але не втратили своїх захоплень і уподобань.

Разом ми відвідаємо концертні зали, театри і кінотеатри, музеї і виставки, майстерні митців і мисткинь, дізнаємося більше про велику і переможну силу Мистецтва.

**Запрошуємо у подорож країною Мистецтва,
або Умовні позначки**

Міркуємо, відповідаємо, відчуваємо

Працюємо разом

Слухаємо музику, переглядаємо відео

Співаємо, музикуємо, захоплюємося

Малюємо, фантазуємо, творимо

Бажаємо всім подорожувати країною Мистецтва з радістю і натхненням! Успіхів і приємних відкриттів кожному і кожній з вас!

Хай чарівні і добрі сили Мистецтва допомагають всім нам радіти життю і перемогати!

Ваші авторки

Зміст

ПЕРШИЙ СЕМЕСТР

**Музичне мистецтво:
сторінки МіКа**

**Образотворче
мистецтво: сторінки
Мальовнички**

НАШІ ВІДКРИТТЯ

7	Нова зустріч у країні Мистецтва	1	Нова зустріч у країні Мистецтва	11
13	Подорож країною Мистецтва	2	Подорож країною Мистецтва	15
18	Секрети країни Мистецтва	3	Секрети країни Мистецтва	21
24	Знайомство з мешканцями країни Мистецтва	4	Знайомство з мешканцями країни Мистецтва	26
29	Неочікувані сюрпризи	5	Неочікувані сюрпризи	32
34	Неймовірні пригоди в країні Мистецтва	6	Неймовірні пригоди в країні Мистецтва	36
38	Краса українського мистецтва	7	Краса українського мистецтва	41
44	Чарівні перетворення	8	Чарівні перетворення	47
50	У колі мистецьких настроїв	9	У колі мистецьких настроїв	52
55	Як зрозуміти мову мистецтва?	10	Як зрозуміти мову мистецтва?	58
61	Веселі «змагання»	11	Веселі «змагання»	63
66	Незабутні зустрічі	12	Незабутні зустрічі	69
72	Казка в театрі і кіно	13	Казка в театрі і кіно	74
77	Зимові пригоди	14	Зимові пригоди	80
83	Мистецькі дива	15	Мистецькі дива	85

ДРУГИЙ СЕМЕСТР

Музичне мистецтво:
сторінки МіКа

Образотворче
мистецтво: сторінки
Мальовнички

НАШІ ВІДКРИТТЯ

88	Пригоди в Країні Див	16	Пригоди в Країні Див	92
94	Пригоди в Країні Див (продовження)	17	Пригоди в Країні Див (продовження)	96
98	Подорож у казку	18	Подорож у казку	101
103	У країні Мистецтва завжди лад	19	У країні Мистецтва завжди лад	106
108	Мистецтво форм	20	Мистецтво форм	111
113	Секрети мистецьких форм	21	Секрети мистецьких форм	115
118	Мистецькі фантазії	22	Мистецькі фантазії	120
122	У чому секрет митців і мисткинь?	23	У чому секрет митців і мисткинь?	124
126	Все ми робимо разом!	24	Все ми робимо разом!	129
131	У народних ритмах!	25	У народних ритмах!	133
136	Карнавал	26	Карнавал	139
141	Світ дитинства	27	Світ дитинства	143
145	Казки оживають у мистецтві!	28	Казки оживають у мистецтві!	148
151	Неочікувані зустрічі в таємничому лісі	29	Неочікувані зустрічі в таємничому лісі	153
155	Вітаємо літні канікули	30	Вітаємо літні канікули	158

Відкриття перше

Нова зустріч у країні Мистецтва

У якій формі пишуться пісні?
Які особливості куплетної форми?

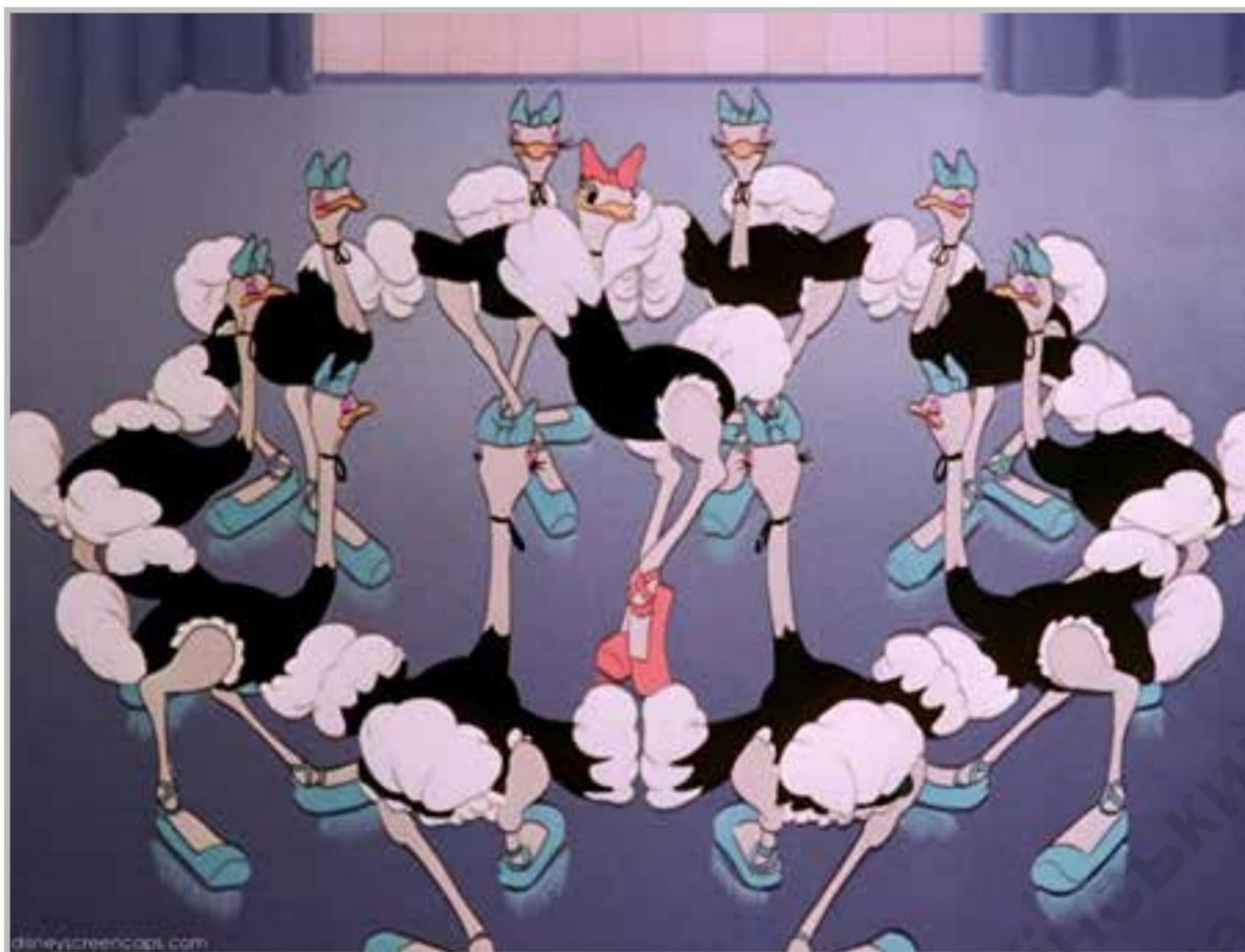
Вітаю! Музичні пригоди у часі розпочинаються! Годинники — це невтомні механізми, що відмірюють плин часу. Вони допомагають нам організувати свій день. А стрілки годинників нагадують вибагливий танець!

Амількаре Понк'єллі. Балетна сюїта «Танець годин» з опери «Джоконда» (фрагмент).
Мультфільм «Фантазія. Танець годин», фрагмент.

Як музика підкреслює танцювальні рухи? Які засоби музичної виразності допомагають передати рух годин? Як змінюються темп і динаміка музики протягом номера?

Секрет Міка! Куплётна форма — це будова пісні, в якій є заспів і приспів.

Розучи пісню «Здрастуй, рідна школо!» (музика Анни Олейнікової, слова Наталії Іванової-Ткаченко).

ЗДРАСТУЙ, РІДНА ШКОЛО!

Музика А. Олейнікової

Слова Н. Іванової-Ткаченко

Рухливо

У са-доч - ках на де - ре - вах яб - лу - ка до - стиг - ли,
сер - пень їм чер - во - ні щіч - ки пен - злем зма - лю - вав.
Вліт - ку ми від - по - чи - ва - ли, ба - ви - ли - ся віг - ри,
а шкіль - ний спі - ву - чий дзво - ник вже на нас че - кав.

Приспів

Про - ми - ну - ло лі - то враз, зу - стрі - ча - є шко - ла нас.
Ці - ле мо - ре кві - тів, сон - це у бла - ки - ті.
Дзво - ник за - спі - ва пі - сень у та - кий чу - до - вий
день, по - руч дру - зів ко - ло —
зdra - стуй, рід - на шко - ло!

1. У садочках на деревах
яблука достигли,
серпень їм червоні щічки
пензлем змалював.

Влітку ми відпочивали,
бавилися в ігри,
а шкільний співучий дзвоник
вже на нас чекав.

Приспів:

Проминуло літо враз,
зустрічає школа нас.
Ціле море квітів,
сонце у блакиті.

Дзвоник заспіва пісень
у такий чудовий день,
поруч друзів коло —
здраслуй, рідна школо!

2. Наша вчителька обійми
розкрива, як мати,
усміхаються завзято
всі книжки до нас.

Разом з друзями науки
будемо вивчати,
знову ми одна родина,
знову дружний клас.

Приспів.

Нова зустріч у країні Мистецтва

**Які види образотворчого мистецтва
ти знаєш? Які художні матеріали
використовують у кожному з цих видів?**

Привіт! Рада знову зустрітися з
кожним і кожною з вас!

Канікули промайнули непомітно,
залишивши нам чудові спогади.
Літні дні ніби перетворилися
на хвилини, і ми знову готові по-
вернутися до навчання. Ми продовжуємо
нашу захопливу подорож містами країни
Образотворчого мистецтва. Що ж, уперед
назустріч новим знанням!

Що таке час? Як ти розумієш вислів «час швидко пролетів»? Розпізнай серед поданих зображень годинників твори графіки, живопису, скульптури та декоративного мистецтва.

[Кейто. «Годинник»]

[Сувенірний годинник]

Віталій Темєрєв.
«Дерев'яний годинник»

Сальвадор Далі.
«Сталість пам'яті»

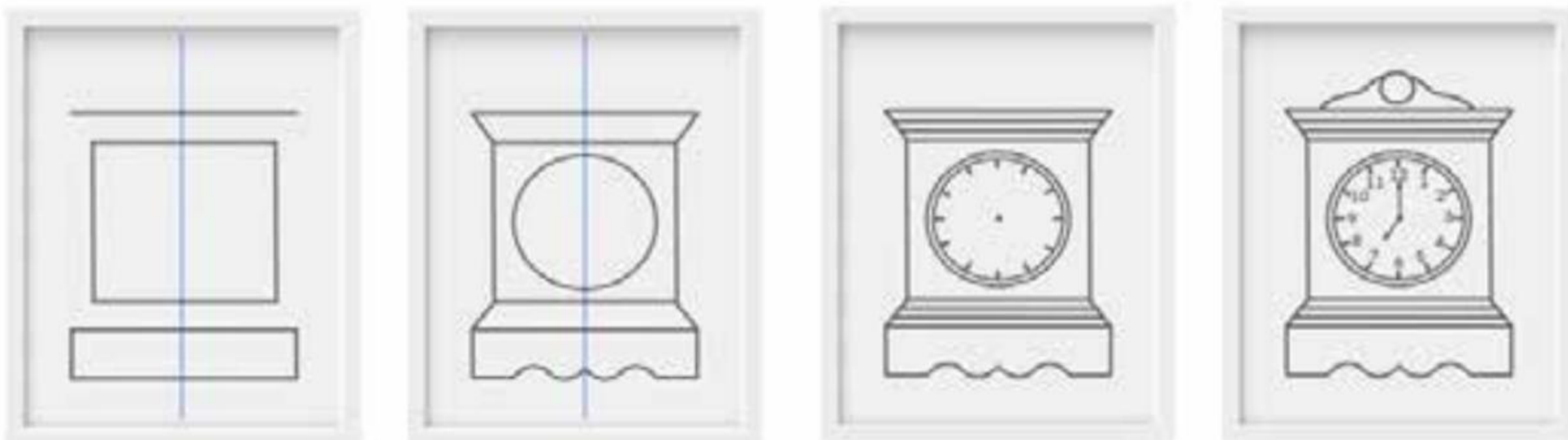
Розглянь фото годинників. Зверни увагу на те, що вони можуть бути різної форми.

Творче завдання

Намалюй годинник, який є у тебе вдома. Якої він форми? Механічний, електронний або пісочний? Покажи на ньому час, коли ти зазвичай прокидаєшся.

Подорож країною Мистецтва

У чому особливості виступу симфонічного оркестру? Яку музику виконує симфонічний оркестр?

Завітаймо до концертної зали і послухаймо незвичну музику! Ця музика — **симфонічна**. А виконує її **симфонічний оркестр**. Згадай: що таке оркестр? Оркестром керує диригент або диригентка. Рухами рук він / вона показує музикантам, коли і як грати свою партію.

Музиканти оркестру

Диригент

Естрада

Музиканти оркестру

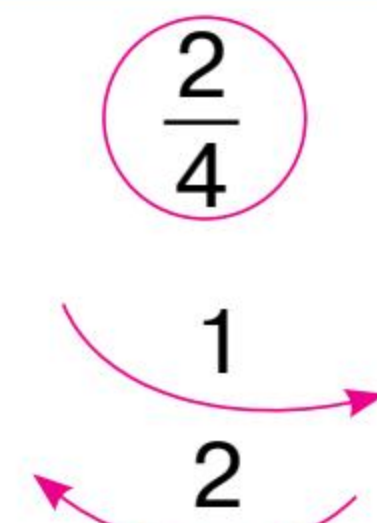
Вольфганг Амадей Моцарт. Симфонія № 40 соль мінор (фрагмент).

Який настрій цього твору? Хто виконує музику? Які музичні інструменти симфонічного оркестру тобі знайомі? Про які хотілося б дізнатися? Уяви себе диригентом / диригенткою оркестру. Передай уявною диригентською паличкою характер щойно прослуханої музики.

Схема диригування

Музична партія — це нотний текст, що виконує окремий музикант або музикантка в оркестрі.

Секрет МіКа! У кожного музиканта і музикантки на сцені є своє місце. Диригент / диригентка під час виконання музичного твору стоїть на **естраді**, спиною до глядачів, а до музикантів — обличчям.

Виконай пісню **«Здрастуй, рідна школо!»** (музика Анни Олейнікової, слова Наталії Іванової-Ткаченко) в характері. Вибери музичні інструменти і створи супровід до пісні.

Об'єднайтеся у групи. Розпочніть створювати лепбук «Музичні інструменти симфонічного оркестру» або віртуальний тур концертною залю. Разом готуйте інформаційні матеріали до лепбука або віртуального туру.

Подорож країною Мистецтва

Хто такі художники / художниці-графіки?
Що таке замальовка?

Розпочинаємо нашу мандрівку! Цього разу ми зазирнемо до майстерень митців і мисткинь, які працюють в країні Образотворчого мистецтва.

Отже, першими нас зустрічають майстерні художників / художниць-графіків.

Художники / художниці-графіки — це такі митці та мисткині, які створюють свої твори на папері за допомогою ліній, штрихів і плям.

Художнє вугілля виготовлено з обпаленої деревини. За допомогою нього можна створювати м'які лінії від світло-сірого до насиченого чорного кольору.

Пастель — це кольорові крейдяні палички, які використовуються для малювання м'яких, розмитих малюнків з яскравими кольорами.

Сангіна — це м'який художній матеріал червоно-коричневого кольору, зроблений з натуральної глини.

Саме графічним матеріалам художники і художниці віддають перевагу, коли створюють замальовки.

Замальówka — це швидкий малюнок, який показує основні форми та ідеї, без детального промальовування.

Роздивись замальовки відомих митців. Що на них зображено, що спільного?

Тарас Шевченко.
«Хата батьків»

Вінсент Ван Гог.
«Ратуша в Овері»

Творче завдання

Створи замальовку свого будинку або іншої архітектурної споруди з фото, використовуючи лише один колір будь-якого графічного матеріалу.

Секрети країни Мистецтва

Які інструменти належать до родини Струнних? У чому їх особливості? Чому вони мають таку назву?

Країна Мистецтва має свої секрети! Вирушимо до міста Музичних інструментів і відвідаємо родину **Струнних**! Їх так називають через те, що у цих інструментів звук виникає, коли музикант або музикантка проводить по струнах смичком і струни починають коливатися.

Скрипка

Альт

Віолончель

Контрабас

Фрагменти звучання струнних музичних інструментів:

Ніколо Паганіні. Каприс № 5 (соло скрипка).

Йоганн Себастьян Бах. Сюїта № 3 до мажор (соло альт).

У якому регістрі звучали твори? Який характер музики? Який тембр скрипки, а який — альт?

Секрет Міка! Тембр — забарвлення людського голосу або музичного інструмента. **Регістр** — висота звучання голосу або музичного інструмента (високий, середній, низький).

Розучи пісню «Що сказало Сонце» (музика Галини Васиної, слова Миколи Сингаївського).

ЩО СКАЗАЛО СОНЦЕ

Музика Г. Васиної

Слова М. Сингаївського

Розспівно

Спи - та - ла пта - ха в Сон - ця в про - зо - рій ви - ши - ні: — Де
не - бо най - чис - ті - ше? Де кра - ще жить ме - ні? А
Сон - це ус - міх - ну - лось, за - гра - ло у ро - сі: — Ли -
ше під мир - ним не - бом, ли - ше під мир - ним не - бом, ли -
ше під мир - ним не - бом щас - ли - ві ми у - сі.

Спитала птаха в Сонця
в прозорій вишині:
— Де небо найчистіше?
Де краще жить мені?
А Сонце усміхнулось,
заграло у росі:
— Лише під мирним небом (Тричі)
щасливі ми усі.

Спитала квітка в Сонця:
— Коли мені цвісти,
щоб ти для нас тепліше
світило з висоти?
А Сонце усміхнулось,
заграло у росі:
— Лише під мирним небом (Тричі)
щасливі ми усі.

Спитали діти в Сонця:
— Як мир нам зберегти?
Щоб в злагоді і в щасті
жили і ми, і ти?
А Сонце усміхнулось:
— Ми як одна сім'я.
Коли щасливі птахи,
коли щасливі квіти,
коли щасливі діти, —
щасливе з вами я.

Підготуйте інформаційні матеріали про родину
Струнних інструментів до лепбука або віртуаль-
ного туру.

Секрети країни Мистецтва

**Для чого потрібно світло? Які кольори
характерні для зображення дня та ночі?**

Сонце — головне джере-
ло світла. Воно щодня дарує
нам природне освітлення.
Сонячні промені, які
пробиваються крізь хмари,
створюють на небі дивовижні веселки після
дощу.

Удень сонячне світло є
дуже яскравим і білим, тому
кольори є насиченими. Небо
зазвичай блакитне, а тіні від
предметів чіткі.

Також удень ми можемо
розгледіти багато деталей.

Вночі місячне світло слаб-
ке, тому кольори здаються
тьманими. Тіні розмиті. Ніч-
не небо темне, від чорного до
темно-синього. Предмети сі-
руваті.

Розглянь, як зображували день та ніч художники у своїх графічних рисунках. На якій із картин зображена ніч, а на якій — день?

Тарас Шевченко.
«На Кос-Аралі»

Микола Кричевський.
«Пейзаж.
Біля колодязя»

Поглянь, як художник Олександр Кулик поєднав день і ніч у своїй роботі.

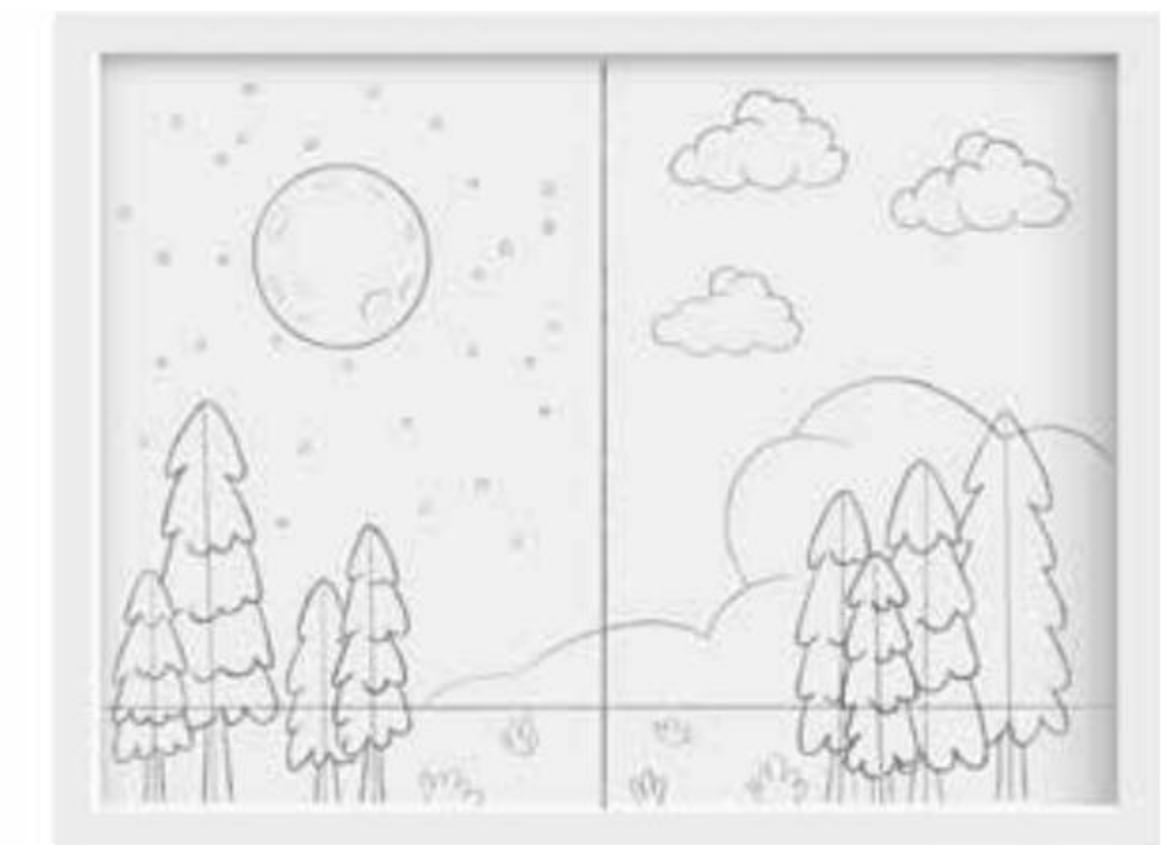
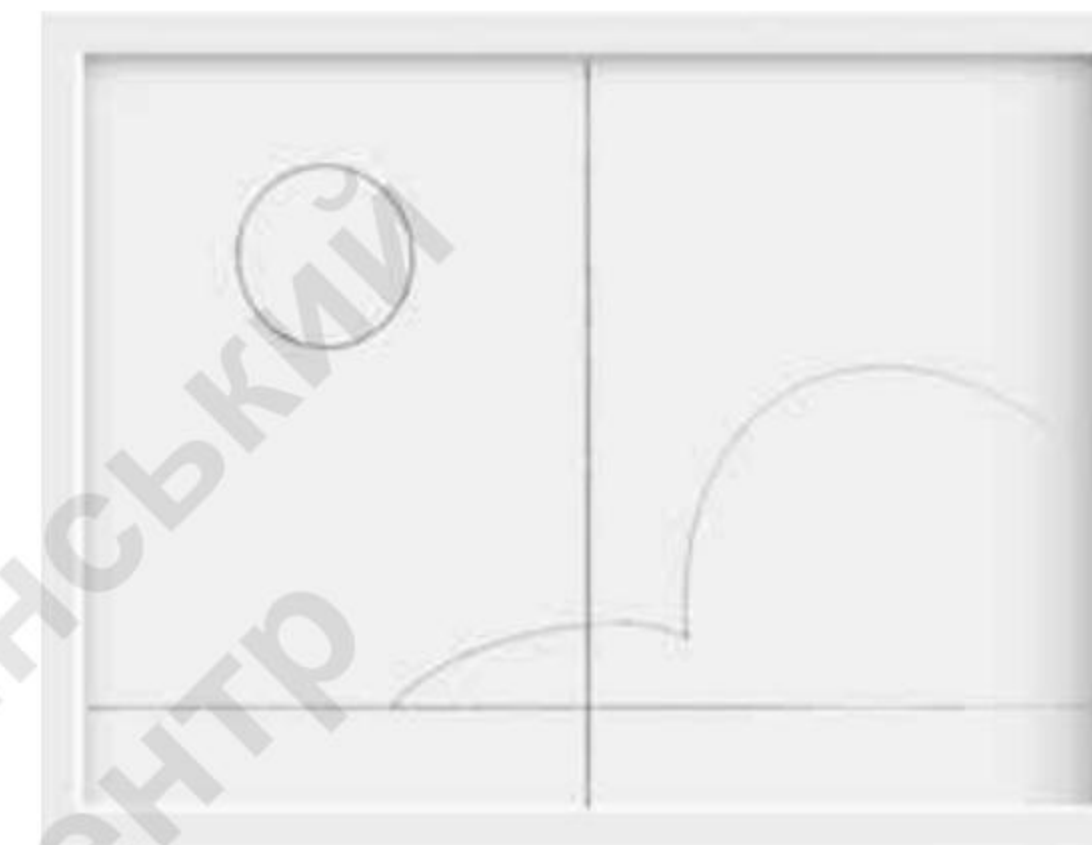
Олександр Кулик. «День і ніч»

Творче завдання

Поділи аркуш паперу навпіл. На одній частині аркуша намалюй ніч, а на іншій — день. Для виконання роботи використовуй кольорові олівці або воскову крейду. Які кольори ти обереш для своєї роботи?

Знайомство з мешканцями країни Мистецтва

У яких струнних інструментів дуже низький тембр голосу? Чим відрізняються і чим схожі віолончель і контрабас?

Струнні інструменти відіграють дуже велику роль в оркестрі. Сьогодні послухаємо, як звучать віолончель і контрабас. Віолончель — це великий смичковий інструмент, який тримають між колінами. Контрабас ще більший і має низький звук.

Едвін Холгейт.
«Віолончеліст»

Сюзанна Валадон.
«Контрабасистка»

Фрагменти звучання струнних музичних інструментів: *Антонін Дворжак*. Рондо соль мінор (соло віолончель). *Генрі Манчіні*. Музика з мультфільму «Рожева пантера» (соло контрабас).

Які емоції викликали ці твори? У якому регістрі звучали твори? Який тембр віолончелі, а який — контрабаса? Визнач кульмінацію творів. Зверни увагу на динаміку! Чим відрізняються, окрім тембру, віолончель від контрабаса, а чим схожі?

Секрет Міка! У музичних творах мелодія розвивається поступово: то підсилюється, то спадає. Це відбувається завдяки динамічним відтінкам. **Кульмінація** — мить найвищого підсилення в музиці.

Динамічні відтінки

p	піано	тихо
pp	піанісимо	дуже тихо
mp	мецо-піано	не дуже тихо
f	форте	гучно
ff	фортисимо	дуже гучно
mf	мецо-форте	не дуже гучно

Проплескайте ланцюжки з легоцеглинок. Визначте кульмінацію. Створіть власний ланцюжок з кульмінацією.

p pp p mp f ff ff mf mp p pp

Виконай пісню «**Що сказало Сонце**» (музика Галини Васиної, слова Миколи Сингаївського).

Знайомство з мешканцями Країни мистецтва

Що таке анімалістика? У чому різниця між симетрією та асиметрією?

У чарівній Країні образотворчого мистецтва є особливе місце. Там митці та мисткині створюють дивовижні творчі роботи, зображуючи різних звірів, птахів, риб і комах, які ніби ось-ось оживуть.

А чи любиш ти малювати тварин? Яка тварина твоя улюблена?

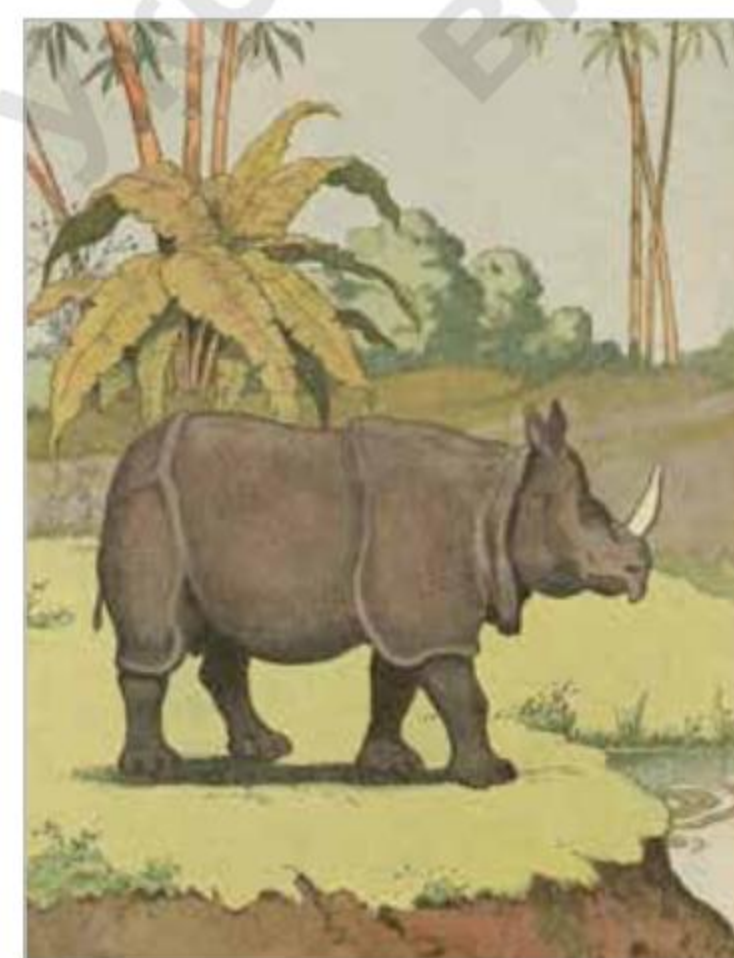
Подивись, як художники / художниці зображують тварин у своїх графічних роботах.

Наталія Жижко
(Дідух).
«Єнот»

Альбрехт
Дюрер.
«Заєць»

Бенжамен
Раб'є.
«Носоріг»

Секрет Мальовнички!

Зображення тварин у графіці, а також живописі, скульптурі та інших видах мистецтва називають **анімалістикою**.

Будь-яке симетричне зображення має вісь симетрії.

Вісь симетрії — це уявна лінія, яка ділить фігуру на дві однакові частини, дзеркально відображені одна від одної.

Пригадай, що таке симетрія. Яким буде малюнок тварини, якщо ми виконаємо його симетрично?

Карім Нахабу

Асиметрія — це спосіб розташування елементів на малюнку чи будь-якому іншому виді мистецтва, коли лівий і правий боки композиції є різними.

Творче завдання

Уяви себе художником-аніمالістом або художницею-аніمالісткою. Використовуючи кольорові олівці та фломастери, намалюй одного з метеликів: симетричним або асиметричним способом зображення.

Неочікувані сюрпризи

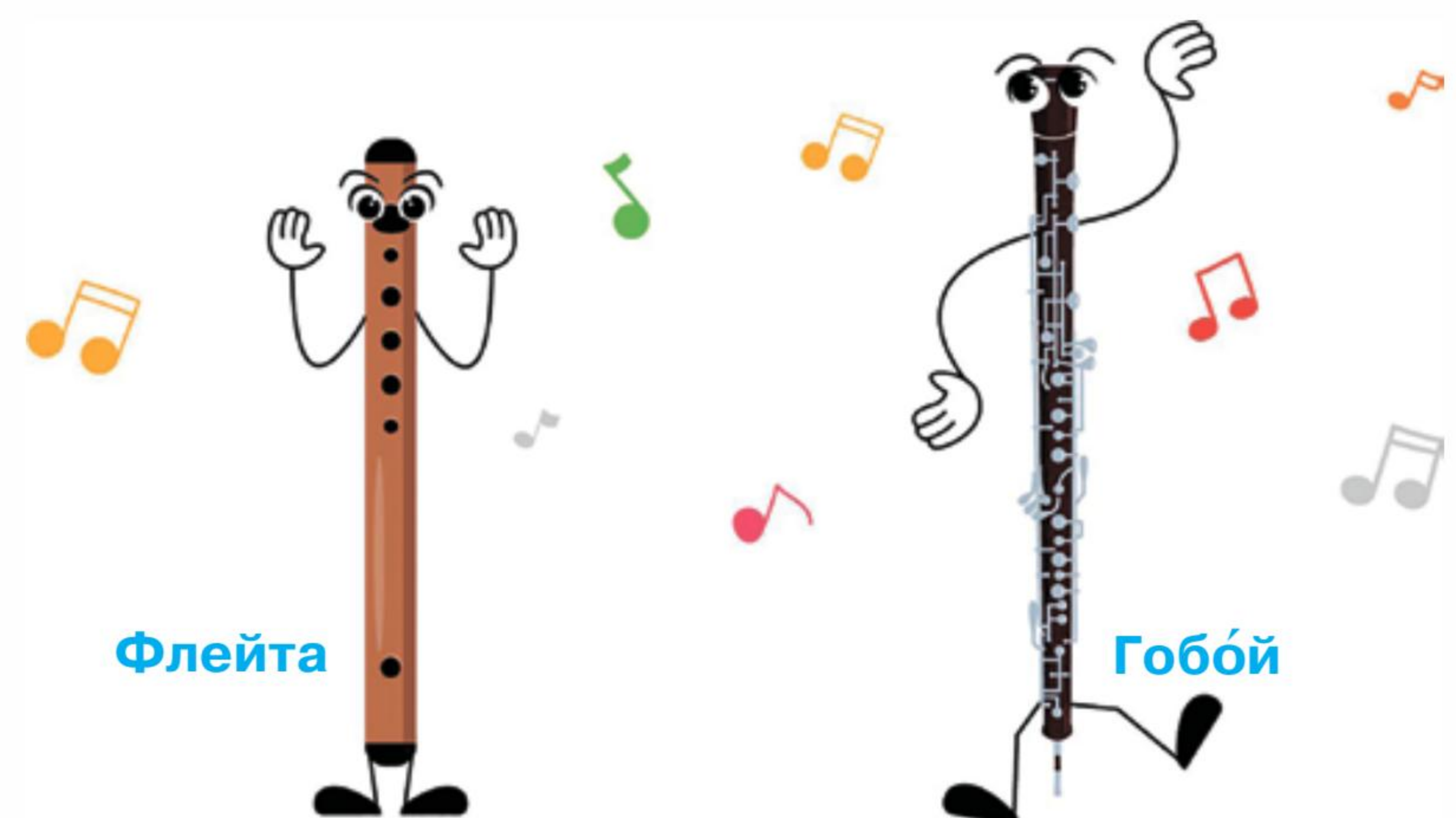
Які інструменти належать до родини Дерев'яних духових?

Чому вони мають таку назву?

Чим відрізняються і чим схожі флейта і гобой?

У місті Музичних інструментів є родина **Духових**. Вона дуже давня і дуже велика. Тому члени родини мешкають у двох будиночках. Перший будиночок — **Дерев'яних духових**, а другий — **Мідних духових**. Завітаймо до **Дерев'яних духових**. Їх називають дерев'яними тому, що у давні часи ці інструменти виробляли з дерева.

Фрагменти:

Вольфганг Амадей Моцарт. Концерт № 1 для флейти з оркестром (соло флейти).

Франсуа Куперен. Королівський концерт № 11 (соло гобой).

Який тембр голосу у флейти і гобоя? Що тебе вразило у виконанні творів? Чим відрізняється звучання гобоя від флейти? Які емоції викликала музика? Як флейта та гобой доповнюють одне одного?

Секрет Міка! Флэйта і гобой — це дерев'яні духові інструменти. Музиканти, які грають на цих інструментах, називаються **флейтістами** / **флейтістками** та **гобоїстами** / **гобоїстками**.

Розучи пісню «Планета дитинства» (музика і слова Діани Пташинської).

ПЛАНЕТА ДИТИНСТВА

Музика і слова Д. Пташинської

У кос-мо-сі, де зо-рі і пла-не-ти, де

ві-зу-аль-ні со-няч-ні сві-ти, — є не-ве-ли-ка со-няч-на пла-

не-та, — ми звід-си ра-зом всі — і я, і ти. Пла-

не - та ди - тин - ства, пла - не - та ди - тин - ства, по -

не - та ди - тин - ства, ве - се - ла й бар-вис - та, про -

ча - ток ман - дрів - ки в не -

ща - ти - ся з нею нам

1. зві - да - ну даль, 2. пла - трі - шеч - ки жаль.

1. У космосі, де зорі і планети,
де візуальні сонячні світи, —
є невелика сонячна планета, —
ми звідси разом всі — і я, і ти.

Приспів:

Планета дитинства, планета дитинства,
початок мандрівки в незвідану даль,
планета дитинства, весела й барвиста,
прощатися з нею нам трішечки жаль.

2. Там музика і сміх завжди лунають
і в небі веселкові кольори.
На жаль, туди дорослих не пускають,
хоча й хотіли б жити там вони.

Приспів.

3. Там роздають усім солодку вату,
морозиво й цукерки досхоchu.
Я виросту і стану космонавтом
і знов туди хоч в гості полечу.

Приспів.

Неочікувані сюрпризи

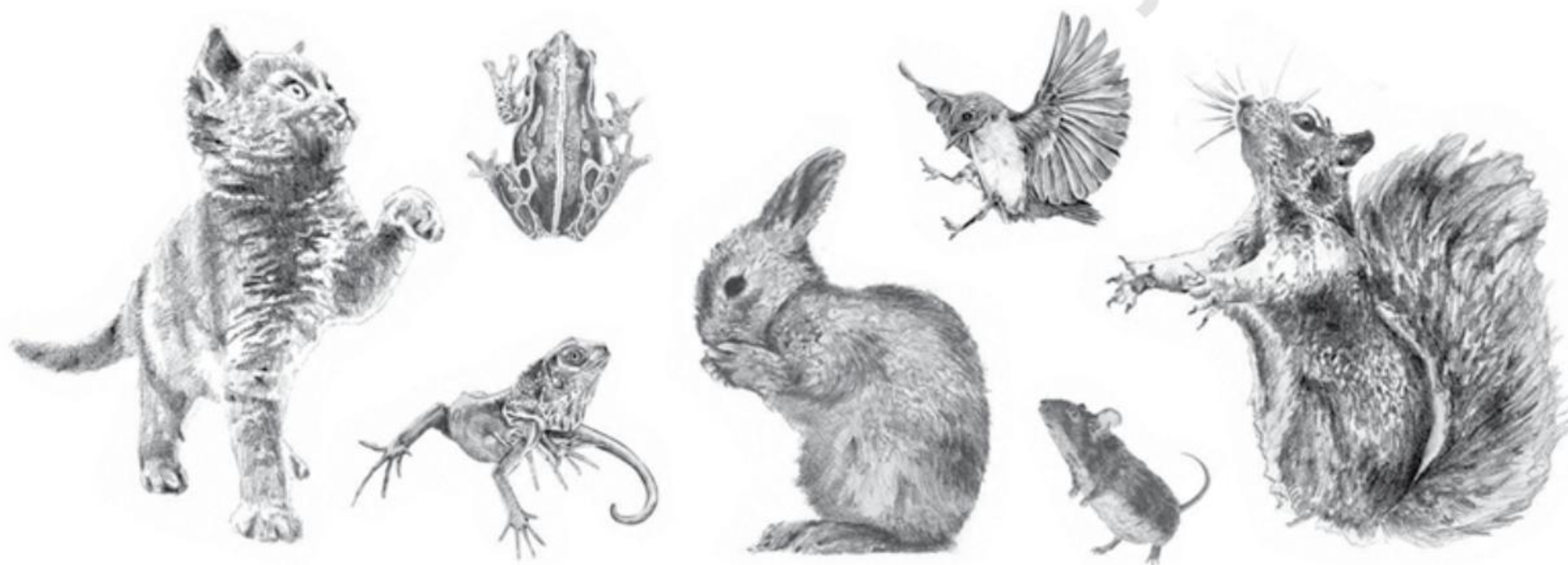
**Як показати рух у малюнку?
Що таке статика і динаміка?**

У країні Образотворчого мистецтва живуть тварини, які вміють заворожувати своїм спокоєм або вражати динамічністю рухів. Одні велично відпочивають під променями сонця, демонструючи спокійну силу, інші — стрімко біжать через казкові ліси та пурхають у небі, показуючи всю свою красу в русі.

Уважно роздивись замальовку тварин Альбрехта Дюрера і спробуй знайти, де на малюнку тварини спокійно відпочивають, а де вони зображені в русі. Що тобі допомогло це зробити?

В образотворчому мистецтві спокій і рух мають спеціальні назви.

Статика — це зображення людей або тварин у спокійних, нерухомих позах. Наприклад, лев, що лежить на траві, або пташка, яка сидить на гілці.

Динаміка — це зображення людей або тварин у русі, які передають активність. Наприклад, зображення коня, що біжить, чи птаха, що злітає.

Поняття *статика* та *динаміка* використовують не лише в анімалістиці, а й у багатьох інших формах мистецтва.

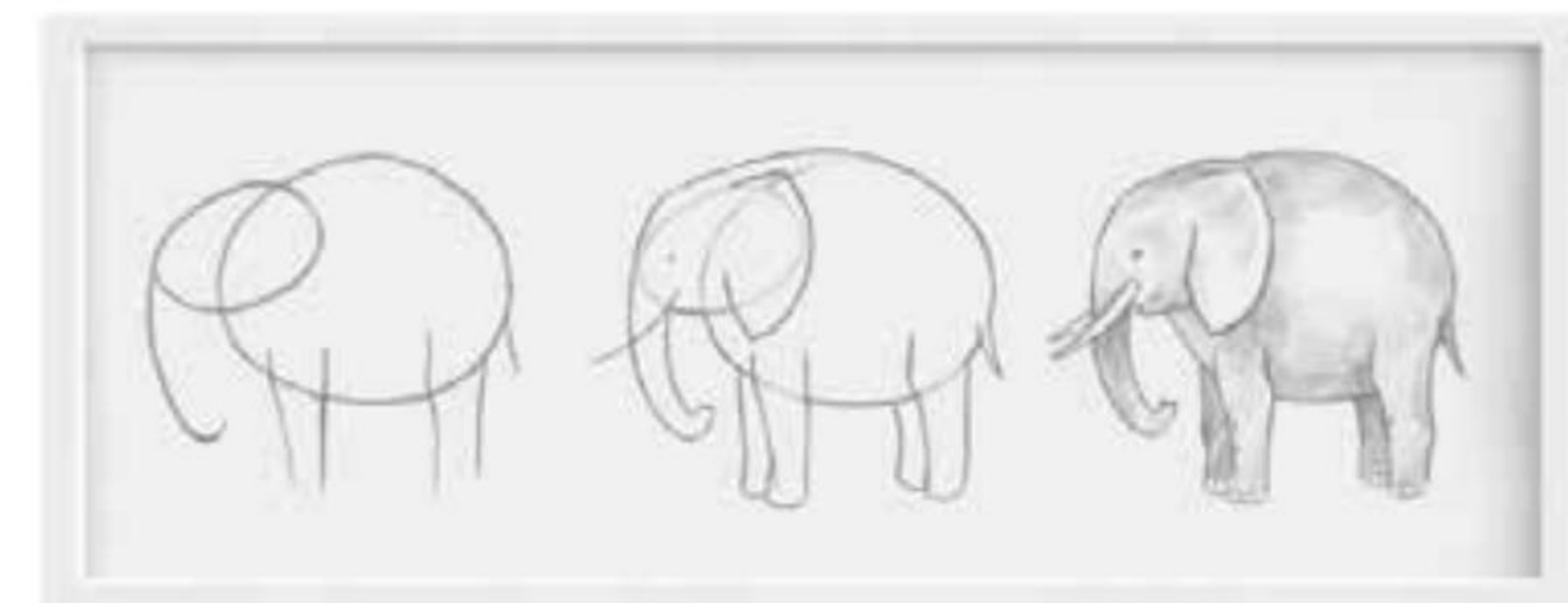
Подивися навколо і спробуй знайти статичні та динамічні об'єкти. Наприклад, що сприймається як спокійне і нерухоме, а що, навпаки, рухається або здається тобі енергійним?

Творче завдання

Намалюй тварину, яка тобі до вподоби. Яка вона буде: спокійна, на відпочинку, чи активна — у русі і грі?

Неймовірні пригоди в країні Мистецтва

Чим відрізняються і чим схожі кларнет і фагот? До якої родини вони належать?

Ми знову в родині дерев'яних духових інструментів! У маленької флейти є ще один брат. Його звуть **кларнет**. Він має яскравий, виразний звук, який може бути як ніжним, так і потужним. У нього м'який тембр. У цій родині є й поважний дідусь — **фагот**. У нього низький і глибокий голос, він любить всіх повчати і сварити.

Флейта Кларнет

Гобой

Фагот

Фрагменти:

Франц Шуберт. Серенада (соло кларнет).

Міхал Спісак. Концерт для фагота з оркестром (соло фагот).

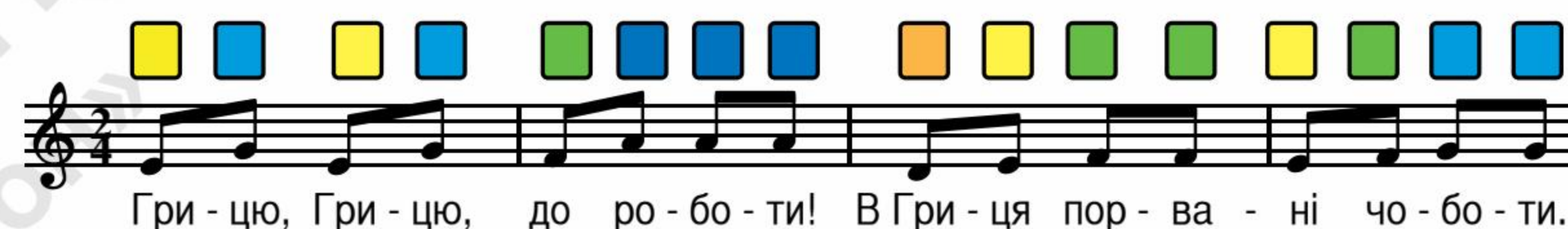
Які емоції викликала музика? Який тембр голосу у кларнета і фагота? Що ти уявив / уявила, слухаючи музику?

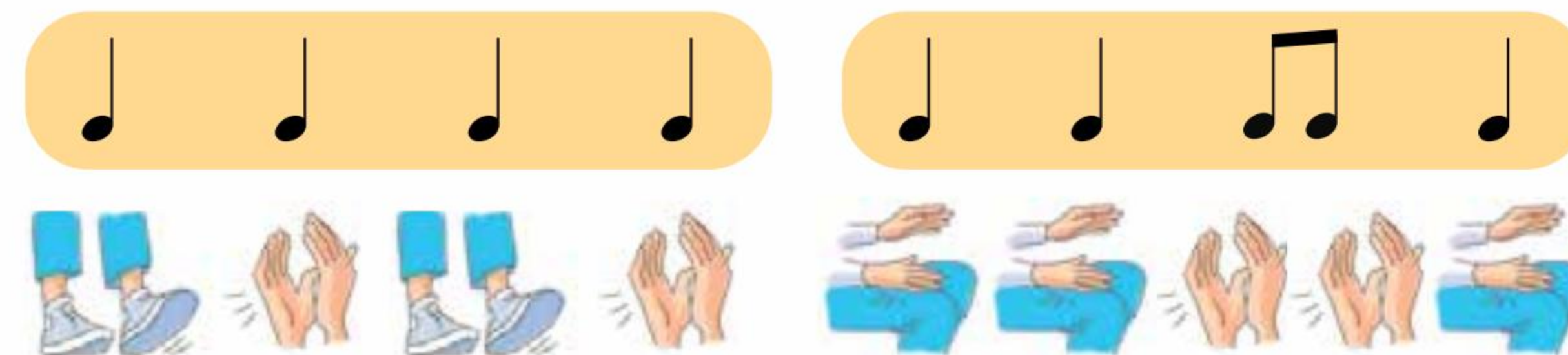
Секрет Міка! Флэйта, кларнёт, го-бóй і фагóт — це дерев'яні духові інструменти. Музиканти, які грають на кларнеті і фаготі, називаються **кларнетіс-тами** / **кларнетістками** та **фаготістами** / **фаготістками**.

Музикуймо!

Пограймо в ритми!

Виконай пісню **«Планета дитинства»** (музика і слова Діани Пташинської) в характері.

Неймовірні пригоди в країні Мистецтва

**Що таке дудлінг?
Чим корисний дудлінг?**

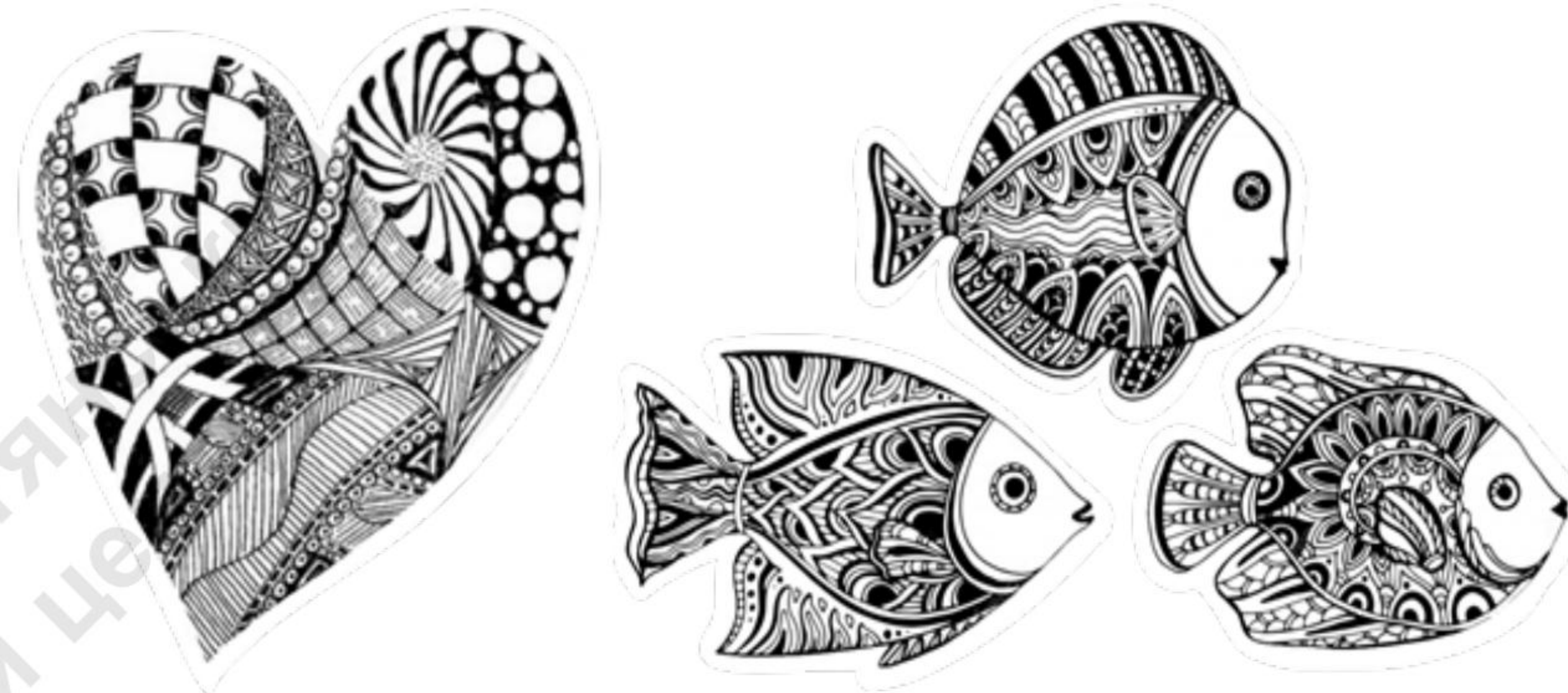
Я дуже люблю малювати дудлінги.

Це такі кумедні і чарівні візерунки, які олівці створюють самі, коли я мрію або думаю про щось приємне.

Уяви собі, що твій олівець перетворюється на маленьку чарівну паличку. Ти сідаєш зручненько, береш аркуш паперу і просто починаєш малювати все, що спаде тобі на думку.

Малюнки-дудлінги дуже корисні! Вони допомагають розслабитися і відчувати справжню радість від малювання. Коли тобі захочеться помріяти, бери свої чарівні олівці і створи свої власні дудлінги!

Творче завдання

Обведи олівцем власну долоню на аркуші паперу. Заповни контур візерунками, плямами та лініями. За бажанням можеш розфарбувати свій дудлінг.

Краса українського мистецтва

**Як музика передає настрій і почуття?
Які пісні називаються календарно-обрядовими?
Які пісні виконують під час жнив?**

Сьогодні в країні Мистецтва відбудеться концерт, на якому звучатиме музика **Мирослава Скорика**! Мирослав Скорик — відомий український композитор і диригент, який народився у місті Львові. Композитор написав багато чудових творів у різних жанрах. Його музика дуже красива, емоційна, сповнена українського колориту.

Фрагменти:

Мирослав Скорик. Мелодія (соло скрипки).

Мирослав Скорик. Карпатська рапсодія (соло скрипки).

Які емоції викликала музика? Який інструмент солірує у творах? До якої родини він належить? Чи змінюється голос скрипки при зміні характеру музики? Які настрої і почуття передав композитор у творах? Чи співзвучна картина Олега Шупляка музиці? Якому твору?

[Олег Шупляк. «Обійняти неосяжне»]

Секрет Міка! Календарно-обрядові пісні — це пісні, які виконують під час народних обрядів, приурочених до календарних свят. **Жнивярські пісні** — народні пісні, які виконують під час жнив.

Розучи українську народну пісню «Вийшли в поле косарі».

ВИЙШЛИ В ПОЛЕ КОСАРІ

Українська народна пісня

Жваво
tr G D⁷ G G D⁷ G D

Вий - шли в по - ле ко - са - рі ко - си - ти ран - ком на зо - рі.

mf H⁷ Em A⁷

Гей, ну - те, ко - са - рі, бо не ра - но

1. D 2. D

по - ча - ли. У - тя - ли!

Вийшли в поле косарі
косити ранком на зорі.

Приспів:

Гей, нуте, косарі, та багато утяли!
бо не рано почали. До обіду покосили,
Хоч не рано почали, гострі коси потупили...

Приспів.

По обіді спочивали,
гострі коси поклепали...

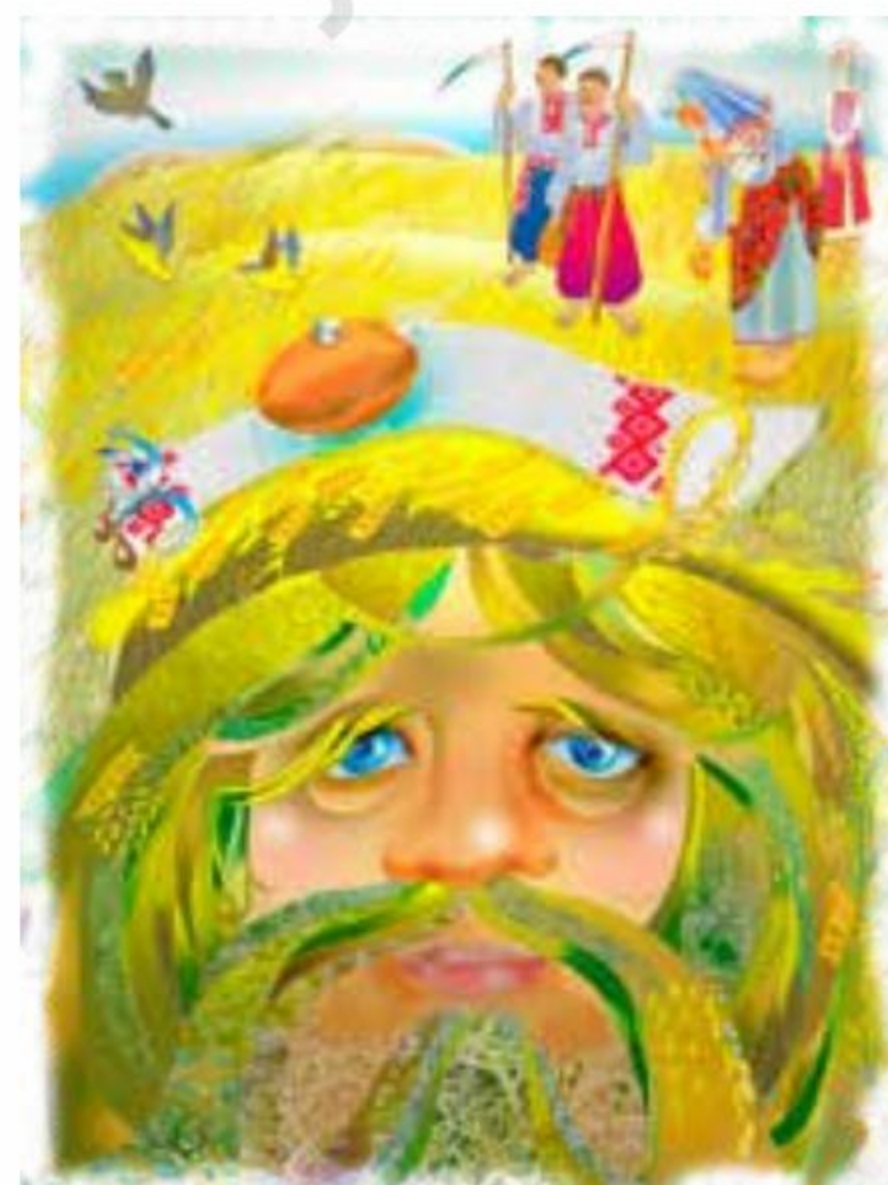
Приспів.

Увечері холодком
йшли додому всі рядком...

Приспів.

А в стоги як поскладаєм,
то добряче погуляєм!

Приспів.

Краса українського мистецтва

Що у своїй роботі використовують
художники / художниці-живописці?
Для чого потрібна палітра?

Сьогодні до своїх майстерень тебе радо запрошують художники / художниці-живописці.

Ти побачиш, як вони створюють свої шедеври, використовуючи різноманітні матеріали та інструменти.

Художники / художниці-живописці — це такі митці та мисткині, які пишуть твори на полотнах за допомогою фарби та пензлів, передаючи свої думки, почуття та фантазії.

Спеціальна підставка, на якій художники / художниці закріплюють свої полотна, щоб малювати було зручно, називається **мольбэрт**.

Палітра — це спеціальна дошка, на якій художники змішують фарби, щоб отримати потрібні кольори.

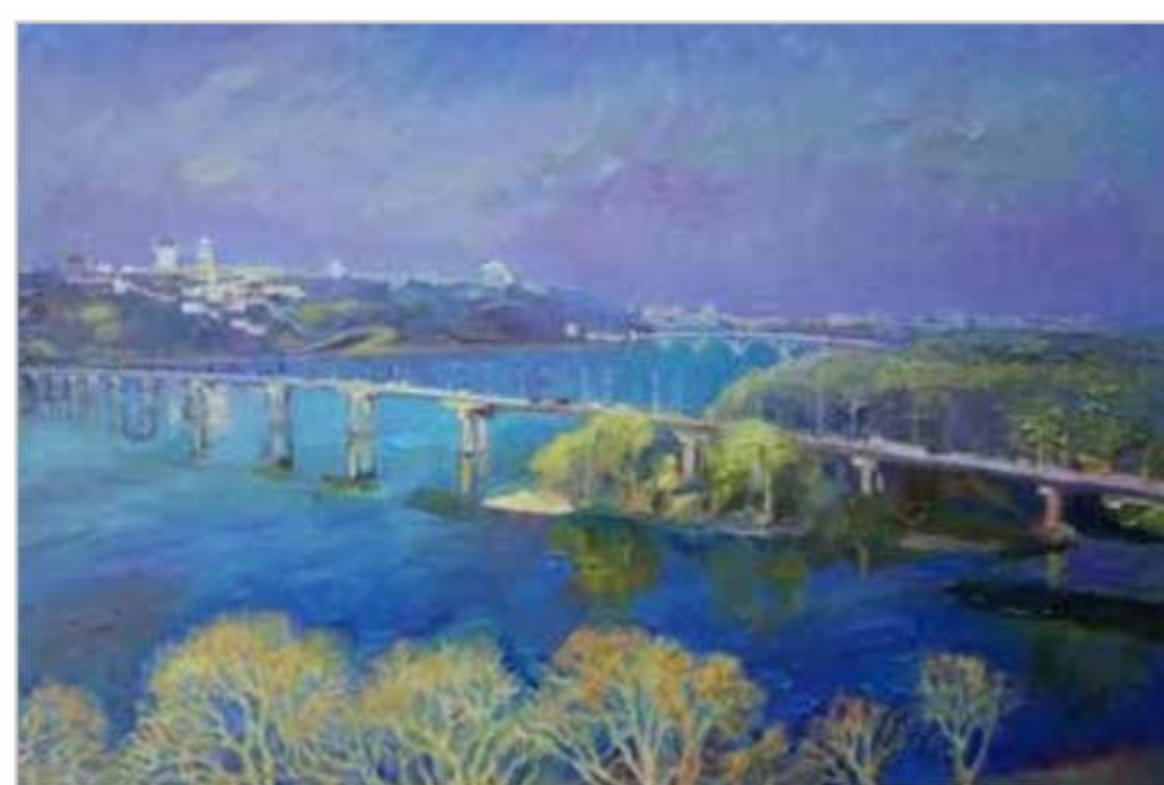

Секрет Мальовнички!

Коли художники хочуть малювати на вулиці, вони використовують спеціальну скриньку з ніжками, яка називається **етюдник**.

Україна — це країна, де живуть справжні майстри / майстрині живопису.

Дарія Добрякова.
«Весна над Дніпром»

Сергій Васильківський.
«Річка. Полудень»

Пригадай, що таке пейзаж. З чого починають зображення будь-якого пейзажу?

Творче завдання

Намалюй пейзаж з річкою акварельними фарбами.

Чарівні перетворення

**Який голос у мідних духових інструментів?
Чому вони так називаються?
Що нагадує їх голос?**

Вітаємо у будинку Мідних духових інструментів! Їх називають мідними тому, що в давнину їх виготовляли з міді або латуні. Голос у них дуже звучний і сильний. Він нагадує фанфари, сигнали або військо-ву музику.

Фрагменти:
Йозеф Гайдн. Концерт для труби з оркестром.
Крістоф Фьорстер. Концерт для валторни з оркестром.

Який тембр у труби і валторни? Який настрій викликала музика? Якими почуттями сповнена музика? Схарактеризуй прослухану музику творів, скориставшись підказками:

СТРИМКА ПОВІЛЬНА ПІАНО ФОРТЕ

СТРИБКОПОДІБНА ПОМІРНА ПЛАВНА

Секрет Міка! Труба і валторна — це мідні духові інструменти. Музиканти, які грають на цих інструментах, називаються **трубачами** / **трубачками** та **валторністами** / **валторністками**.

Розучи пісню «Папуга-мандрівник» (музика і слова Зої Еманової).

ПАПУГА-МАНДРІВНИК

Музика і слова З. Еманової

Я птах ве - се - лий, гар - ний і за - взя - тий, у -

тік від ха - зя - їв, у - тік із ха - ти, шу - ка - ю я при - го - ди у

Приспів

будь - я - ку по - го - ду, шу - ка - ю я при - го - ди! Па -

па - па - па - па - пу - га, а - га, а - га, по - го - во - ри - ти лю - бить, а -

1. Я птах веселий, гарний і завзятий,
утік від хазяїв, утік із хати,
шукаю я пригоди у будь-яку погоду,
шукаю я пригоди!

Приспів:

Па-па-па-па-па-пуга, ага, ага,
поговорити любить, ага, ага.
Па-па-па-па-па-пуга, ага, ага,
поговорити любить, ага, ага.

2. Нарешті з дому вирвався на волю,
тепер я налітаюся доволі,
шукаю я пригоди у будь-яку погоду,
шукаю я пригоди!

Приспів.

Доповніть свій лепбук або віртуальний тур матеріалами про мідні духові інструменти.

Проплескайте ланцюжок з легоцеглинок.
Продовжіть ланцюжок. **Імпровізуйте!**

Чарівні перетворення

**Які кольори відносять до теплих,
а які кольори є холодними?
Що таке кольорова гама?**

Живописні малюнки можуть передавати різні відчуття та настрої, якщо використовувати правильні кольори. Сьогодні ти поринеш у чарівний світ кольорів і дізнаєшся, як правильно їх використовувати.

Ти колись відчував / відчувала тепло від яскравого сонця або прохолоду від зимового снігу? Пригадай, які кольори називають теплими, а які — холодними.

Теплі кольори нагадують про сонце і вогонь, створюють відчуття радості та затишку. Це такі кольори, як червоний, оранжевий, жовтий і жовто-зелений.

Холодні кольори асоціюються з водою, снігом, кригою. Це такі кольори, як блакитний, синій, зелений, синьо-зелений, фіолетовий.

Французький художник-живописець Клод Моне зображував природу в різних її станах, використовуючи різні кольорові гами. Визнач, на якій картині тепла кольорова гама, а на якій — холодна.

Клод Моне.
«Копиці сіна влітку»   «Копиці сіна взимку»

Секрет Мальовнички!

Кольоро́ва га́ма — це набір кольорів, що гармонійно поєднуються між собою і використовуються в одному творі мистецтва.

Поглянь, як українські художники та художниці зображують на своїх полотнах теплу й холодну пори року. Які відчуття викликають у тебе ці картини?

Ольга Дарчук.
«Літо, літо»

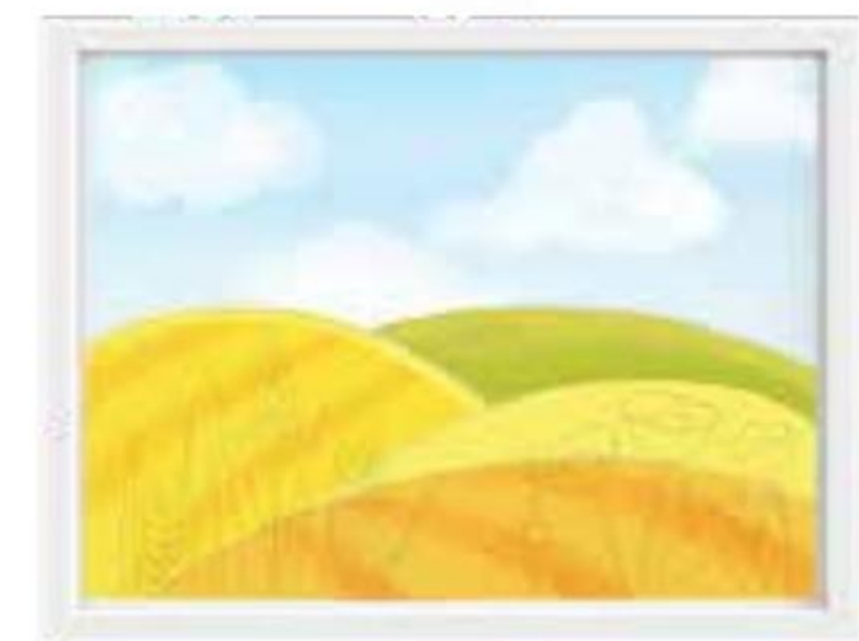
Сергій Шишко.
«Парк взимку»

Творче завдання

Намалюй пейзаж у теплій або холодній кольоровій гамі (на вибір), використовуючи гуашеві фарби.

У колі мистецьких настроїв

**Які інструменти належать до родини
Мідних духових? Чим відрізняються
і чим схожі тромбон і туба?**

Сьогодні ми зустрінемося з тромбоном і тубою. **Тромбон** — це справжній король мідних духових інструментів, його величний голос можна розпізнати здалека. Він має виразний, яскравий голос. **Туба** дуже велична і поважна, вона має найнижчий голос серед усіх мідних інструментів і найбільша за розміром.

Тромбон

Туба

Фрагменти:

Моріс Равель. Болеро (соло тромбон).

Джеймс Чарльз Барнс. Третя симфонія для духового оркестру (соло туба).

Який тембр у тромбона і туби? Які емоції викликала музика? Розкажи про свої враження від почутої музики. Вибери слова, що характеризують звучання тромбона і туби в прослуханих музичних творах.

МЕЛОДІЯ

ДИНАМІКА

ТЕМБР

ТЕМП

ТИХА

ВИСОКИЙ

НИЗЬКИЙ

ГУЧНА

УРОЧИСТА

ПОВІЛЬНИЙ

СУМНА

ВЕСЕЛА

СПОКІЙНА

ПОМІРНИЙ

ШВИДКИЙ

Секрет Міка! Музику можна виконувати плавно або переривчасто. Для цього є спеціальні позначки —

штрихи:

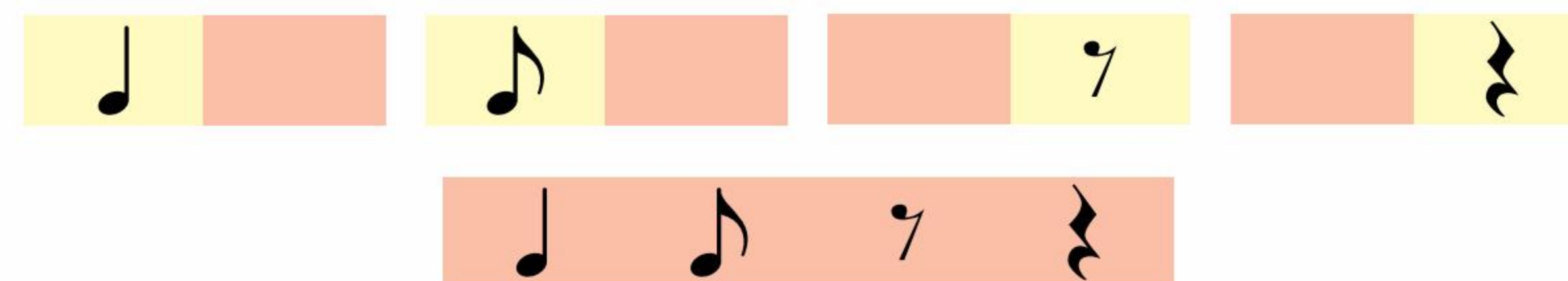
Легато — зв'язне виконання — позначається лігою

Стакато — переривчасте — позначається крапкою під нотою або над нотою

Добери для кожного знака відповідну пару: ноті — паузу, а паузі — ноту.

Виконай пісню **«Папуга-мандрівник»** (музика і слова Зої Еманової) в характері. Розіграйте пісню в ролях.

У колі мистецьких настроїв

Що таке насиченість кольору?
Які кольори є «легкими» та «важкими»?

Як ти думаєш, чому деякі кольори мають яскравий вигляд, а інші — тьмянний? Це пов'язано з насиченістю кольору, яка визначає, наскільки колір є інтенсивним або приглушеним.

Секрет Мальовнички!

Якщо колір повністю позбавити насиченості, то він стане відтінком сірого.

Поглянь, як змінюються **відтінки** основних кольорів залежно від рівня їх **насиченості**.

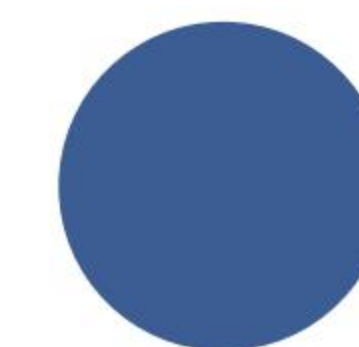
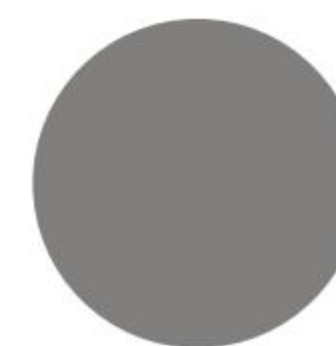
Також кольори умовно можна поділити на «легкі» та «важкі».

«Легкі» кольори — це ті, які здаються світлішими і менш насиченими. Вони створюють відчуття легкості, простору та повітряності.

«Важкі» кольори — це насичені та темні відтінки. Вони створюють відчуття вагомості, глибини і стабільності.

Розглянь картину нідерландського художника Вінсента Ван Гога «Ваза з ірисами». Подивись, як багато відтінків блакитного кольору використано у роботах, розміщених на наступній сторінці.

А так бачать чарівні квіти півонії українські художниця та художник у своїх живописних роботах, розміщених на наступній сторінці. Який настрій вони у тебе викликають? Знайди «легкі» та «важкі» кольори.

Лілія Степанова.
«Святковий букет»

Олександр Юрченко.
«Півонії»

Творче завдання

Пригадай, що таке натюрморт. Намалюй фарбами натюрморт з квітами, використовуючи різні відтінки одного кольору. Зім'ятим клаптиком паперу або бульбашковою плівкою намалюй квіти, пальцем намалюй листя.

Як зрозуміти мову мистецтва?

**Які інструменти є ударними?
Чому вони так називаються? Який у них голос?**

Родина Ударних інструментів запрошує нас! Ця родина дуже гучна! Так, **литаври** нагадують котел, який зверху закритий шкірою. Якщо вдарити по них паличкою, ми почуємо лункий звук. Цей інструмент дуже подобався нашим воїнам-героям — сміливим козакам! У родині ударних ще є **малі барабани**, **великий барабан** та **тарілки**. Здогадалися, чому ця родина називається **ударними музичними інструментами**?

Приклад звучання ударних музичних інструментів. *Антонін Дворжак. Слов'янський танець № 8 (оп. 46) (фрагмент).*

Як звучать ударні інструменти? Яка їх роль в оркестрі? Який настрій викликала музика? Які інструменти тобі знайомі?

Розучи пісню «Танок кенгуру» (музика *Олександра Злотника*, слова *Олександра Вратарьова*).

ТАНОК КЕНГУРУ

Музика *О. Злотника*

Слова *О. Вратарьова*

Allegro moderato

Раз і два. У - пор на п'я - ти! Я і ти - ми кен - гу - ря - та.
По - чи - най ве - се - лу гру - та - нок кен - гу - кен - гу - ру.
Кен - гу - кен - гу - кен - гу - ру, кен - гу - кен - гу - кен - гу - ру,
кен - гу - кен - гу - кен - гу - ру,
гу - ру!

1. Раз і два. Упор на п'яти!

Я і ти — ми кенгурята.

Починай веселу гру —
танок кенгу-кенгуру.

Приспів:

Кенгу-кенгу-кенгуру,
кенгу-кенгу-кенгуру,
кенгу-кенгу-кенгуру,
гуру. (Двічі)

2. Ну, давай. Пішли по колу.

Я скачу і всі навколо.

Ми стрибаєм залюбки,
простягнувши дві руки.

Приспів.

3. Наш танок — це просто свято.

Можна так весь день стрибати.

І сховатись у жару
в сумці мами-кенгуру.

Приспів.

Об'єднайтеся у групи і створіть незвичайний оркестр ударних інструментів. Використовуйте допоміжні засоби: олівці, стаканчики, відерця тощо. Оберіть диригента чи диригентку. **Фантазуйте!**

Ритмічна гра. Простукай на клавіесах ритм.

Доповніть свій лепбук або віртуальний тур матеріалами про ударні інструменти.

Як зрозуміти мову мистецтва?

За допомогою чого можна передати на картинах глибину? Які види плановості бувають?

Сьогодні ти опинишся у дивовижному світі, де вершини торкаються неба, зелені схили ховаються у м'яких хмарах, а тиша гір приносить спокій і свободу.

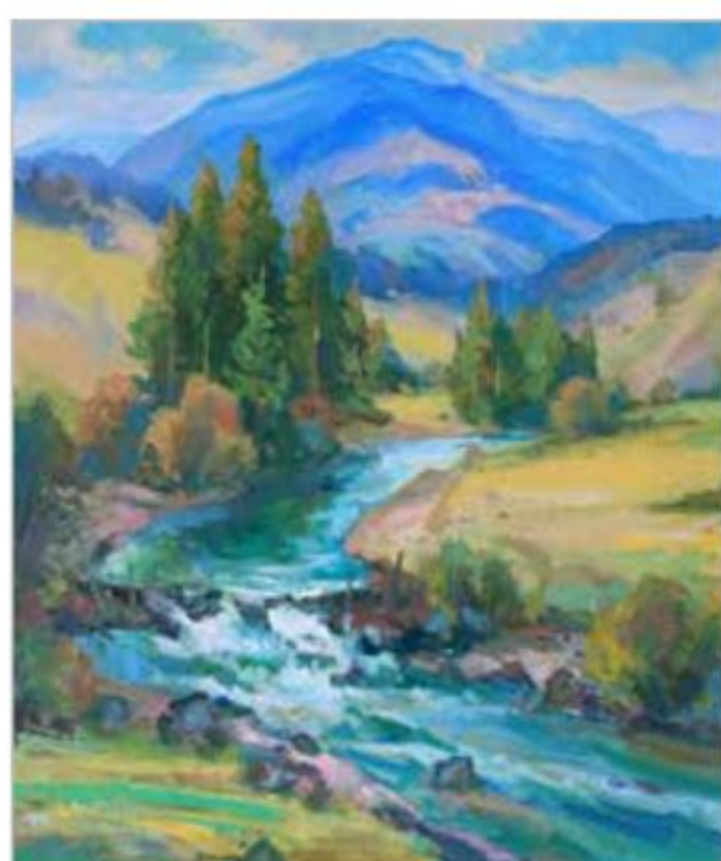

Пригадай, як змінюється розміщення та розмір предметів залежно від їх розташування. Як показати далечинь у пейзажі?

Секрет Мальовнички!

Відчуття глибини і простору на картинах допомагають створити **передній, середній і задній плани**. Це називається **плановістю**.

Задній план

Середній план

Передній план

Йосип Бабінець. «Гірська річка»

Задній план

Це найвіддаленіша частина картини, де об'єкти (гори, хмари) мають вигляд розмитих, блідих і холодних, без деталей.

Середній план

Це частина між переднім і заднім планом, де об'єкти (ліс або поле) менш детальні, але їх ще добре видно.

Передній план

Це частина картини, найближча до глядача, де об'єкти (дерева, будинки, каміння) зображені великими, детальними, яскравими й теплими.

Розглянь краєвид і визнач на ньому передній, середній і задній плани.

Олексій Дмитрієв. «Сонячна Стримба»

Творче завдання

Намалюй осінній пейзаж з горами, використовуючи акварельні або гуашеві фарби. Не забувай про правила зображення об'єктів на різних планах.

Веселі «змагання»

**Які інструменти належать до родини клавішних?
Чим відрізняється піаніно від роялю і чим схоже?**

Відвідаємо родину Клавішних музичних інструментів. З нею ми часто зустрічаємось! **Піаніно** і **рояль** є різновидами фортепіано і мають однакову клавіатуру. А відрізняються тим, що у піаніно струни натягнуті вертикально, а у рояля — горизонтально. Тому піаніно схоже на шафу, яка стоїть вертикально, а рояль — на трикутну шафу, покладену на ніжки. Зазвичай на піаніно грають вдома, а на роялі — у великих концертних залах.

Левко Ревуцький. Пісня. Василь Барвінський. Концерт для фортепіано з оркестром (фрагмент).

Які емоції викликала музика? Які музичні інструменти «змагались» у концерті? Вибери слова, що характеризують прослухані твори.

ТЕМП**ДИНАМІКА****РИТМ**

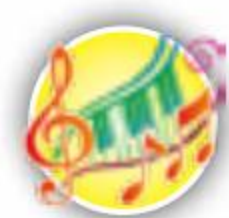
швидкий
повільний

гучно
тихо

плавний
стрибкоподібний

Секрет МіКа! Слово **концерт** означає «змагання». У великому музичному творі з такою назвою соліст або солістка й оркестр ніби змагаються одне з одним. Концерт зазвичай складається із трьох частин: **1 частина — швидка, 2 частина — повільна, 3 частина — дуже швидка.**

Виконай пісню **«Танок кенгуру»** (музика Олександра Злотника, слова Олександра Вратарьова) з рухами.

Об'єднайтесь у групи — оркестр, співаки, танцівники. Оберіть музичні інструменти для супроводу пісні, вигадайте рухи до пісні. Виконайте пісню в характері: оркестр виконує музичний супровід, танцівники — рухи, співаки — співають пісню.

Веселі «змагання»

Що таке портрет? Які бувають портрети?

Що головне у портреті?

Художники і художниці з усього світу змагаються в умінні показати всю красу й унікальність кожної людини, яку зображують у своїх роботах.

Жанр образотворчого мистецтва, в якому зображують людину або групу людей, називається **портрет**.

Він передає зовнішні риси людини, її характер, емоції та почуття.

Уважно розглянь портрети. Що ти можеш сказати про людей, які на них зображені? Чи відчуваєш ти їхній настрій?

Олександра
Джуренко.
«Осінь»

Антоніс ван Дейк.
«Автопортрет
із соняшником»

П'єр-Огюст
Ренуар.
«Дівчинка
з кішкою»

У портретному жанрі людину зображують по-різному: *по груди, по пояс або в повний зріст*. На портреті може бути одна людина, пара чи група.

Головним у портреті є обличчя та емоції, а фон і одяг лише доповнюють образ, не відволікаючи увагу.

Секрет Мальовнички!

Коли художник малює сам себе, це називається **автопортрет**.

Знайди серед портретів одиночний, груповий та парний.

Ян Вермер.
«Дівчина з перловою сережкою»

Едгар Дега.
«Оркестр в опері»

Микола Пимоненко.
«Ідилія»

Розглянь роботи сучасної української ілюстраторки Катерини Валерієвої, вміщені на наступній сторінці. Вигадай коротку казку про одного з персонажів.

Творче завдання

Намалюй на вибір портрет мешканця або мешканки казкового лісу, використовуючи фарби. Який формат для роботи ти обереш: прямокутник, квадрат, овал чи коло? Що буде головним, а що — другорядним?

Незабутні зустрічі

**Що таке лібрето? Які номери наявні в опері?
Що таке дует?**

Чи подобається тобі опера? Український композитор **Микóла Лісенко** написав оперу для дітей на народний казковий сюжет. Цю оперу можуть виконувати діти! Називається вона «**Пан Кóцький**». Головними героями і героїнями цієї опери є звірі — Лисичка, Вовк, Зайчик, Кабан і, звичайно, Кіт, якого всі боялись. Лібрето до опери написала чудова українська письменниця — **Дніпро́ва Ча́йка**. Опера складається з актів і картин, які містять арії, хори, ансамблі, оркестрові номери.

Микола Лисенко. Пан Коцький (опера) (фрагменти).

Мультфільм «Пан Коцький» (музика і слова **Олександра Шевченка**).

Як музика передає події казки? Які герої опери-казки співають сольо, дуетом, тріо або хором? Охарактеризуй музичну мову.

Соліст

Дует

Тріо

Секрет Міка! Лібрéто — це короткий зміст опери або балету. В опері кожен персонаж має свою **áрію** — вокальну музику, в якій він або вона розповідає про себе.

Музикуймо! Вигадай і зіграй на музичних інструментах (металофон, дзвіночки тощо) мелодію Кота, Лисички та інших лісових мешканців — героїв опери «Пан Коцький».

Розучи пісню «Зимонька-зима» (музика і слова Алли Мігай).

ЗИМОНЬКА-ЗИМА

Музика і слова А. Мігай

Сту- ка- є в вік - но   гос - тя ча- рів - на,   знов до нас при-йшла

зи - монь- ка- зи - ма.   Ой, зи - ма,   зи- монь- ка - зи - ма,

за- тан- цю- є,   за-спі- ва - є   зи - монь - ка.   Ой, зи - ма,

зи- монь - ка- зи - ма,   за- ча- ру- є   зно- ву нас зи - монь - ка.

1. Стукає в вікно гостя чарівна,
знов до нас прийшла зимонька-зима.

Приспів:

Ой, зима, зимонька-зима,
затанцює, заспіває зимонька.
Ой, зима, зимонька-зима,
зачарує знову нас зимонька.

2. Вибігла на двір весела дітвора,
сипала сніжком зимонька-зима.

Приспів.

Незабутні зустрічі

**Які бувають види декоративного мистецтва?
Для чого потрібне декоративне мистецтво?**

Сьогодні перед тобою відкриється світ декоративного мистецтва, де створюються дивовижні й корисні речі. Їх різноманітність вражає, а краса надихає та наповнює наш світ чарівністю.

Декоративне мистецтво передбачає різні техніки і матеріали, використовується для прикрашання інтер'єрів, одягу та інших предметів повсякденного вжитку, додаючи їм краси та унікальності.

Декоративний різпис — це прикрашання предметів і поверхонь різноманітними візерунками та орнаментами. Він використовується для оздоблення меблів, посуду, стін та інших предметів.

Писанкарство — це українське мистецтво розпису яєць, де зображення створюються за допомогою воску та барвників. Кожен малюнок на яйці має своє символічне значення.

Вишивка — це мистецтво прикрашання тканини за допомогою ниток. Її використовують для оздоблення одягу, рушників, серветок та інших текстильних виробів.

Витинання — це мистецтво створення візерунків та зображень шляхом вирізання з

паперу. Ці красиві паперові прикраси використовують для оздоблення вікон, стін та святкових листівок.

Народна іграшка — це традиційна іграшка, зроблена вручну з натуральних матеріалів, таких як дерево, глина, солома або тканина.

Пригадай, який вигляд мають петриківський та самчиківський розписи. В чому їх особливість?

Творче завдання

Прикрась розписом на вибір паперовий стаканчик, паперовий пакет або горщик для квітів.

Казка в театрі і кіно

Хто створює мультфільми? Чи можуть мультфільми існувати без музики?

Героєм казок українського письменника Івана Франка є Лис Микита. Він хитрий, кумедний, розсудливий, завжди знаходить вихід зі скрутного становища. Про цього героя створено оперу і мультфільм. Музику до мультфільму написав композитор Мирослав Скорик, а до опери — Іван Небесний.

«Лис Микита» за казкою Івана Франка: фрагменти з опери (музика Івана Небесного); фрагменти з мультфільму (музика Мирослава Скорика).

Якими музичними засобами композитори створили характер Лиса Микити? Порівняйте свої враження від перегляду фрагментів опери і мультфільму. Які емоції викликала музика? Охарактеризуйте музику прослуханих фрагментів.

СУМНА

ВЕСЕЛА

ГРІЗНА

БАДЬОРА

СВІТЛА

ПОХМУРА

СХВИЛЬОВАНА

Секрет Міка! У створенні мультфільму беруть участь багато людей! **Режисер** / **режисерка** пише сценарій, **композитор** / **композиторка** створює музику, а **мультиплікатор** / **мультиплікаторка** — «оживляє» героїв і героїнь мультфільму.

Виконай пісню «Зимонька-зима» (музика і слова Алли Мігай) в характері.

Ритмічна гра. Проплескай ритм пісні. За бажанням вигадай продовження ритму.

Відвідай разом з рідними оперну або балетну виставу, якщо є така можливість. Поділися своїми враженнями. За бажанням створи фотоколаж своєї мистецької подорожі.

Казка в театрі і кіно

Що таке стилізація?

Де можна побачити стилізовані зображення?

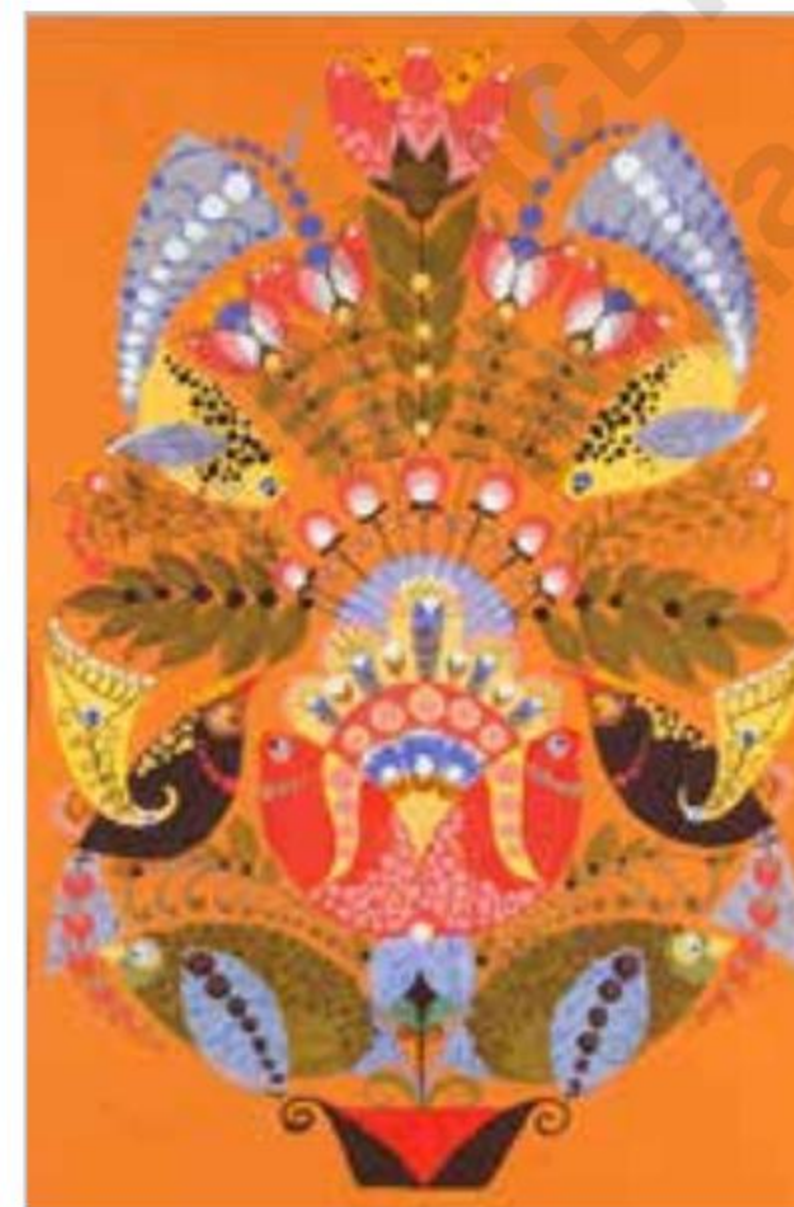
Пташки часто стають героями творів декоративно-го мистецтва та оживають у мультфільмах. Їхня краса та легкість надихають митців і мисткинь.

Розглянь роботи художниці Лариси Гарбузенко. Знайди на них пташок. Чи відрізняються вони від тих, яких ти бачив / бачила у природі?

Лариса Гарбузенко.
«Симфонія»

«Переспіви»

Такі декоративні зображення природних форм називаються **стилізацією**.

Стилізація — це спрощене, узагальнене зображення об'єкта за формою та кольором, часто з додаванням фантазійних елементів.

Подивись, як стилізують птахів у різних видах декоративного мистецтва.

Народна
іграшка

Тарас
Крамаренко.
«Витинанка»

Вишитий
рушник

А такий вигляд можуть мати стилізовані птахи у мультфільмах:

«Злі птахи»

«Чарівний горох»

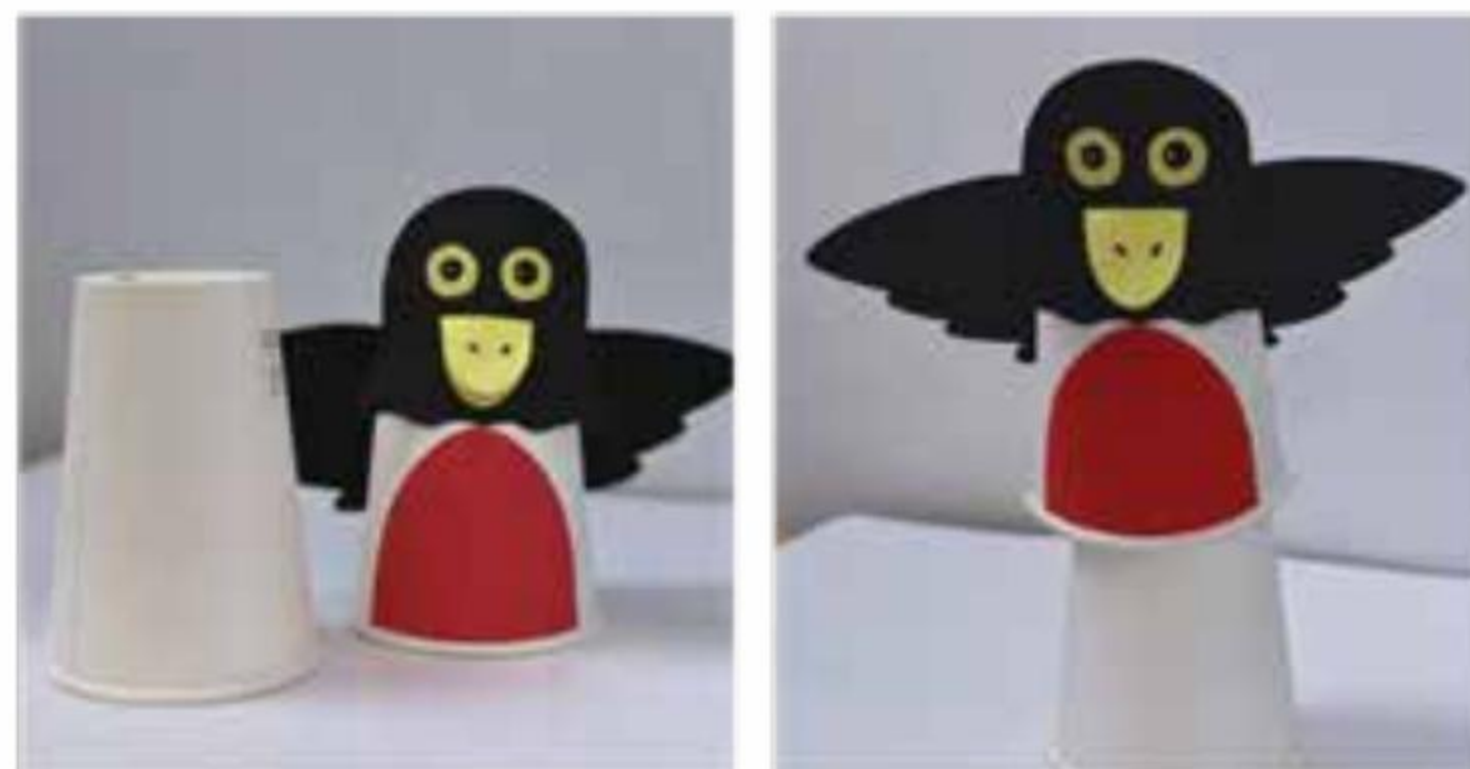

Творче завдання

Створи пташку з паперу або зліпи її з пластиліну.

Зимові пригоди

Які номери наявні в балеті?

Що таке па-де-де?

Що таке кордебалет?

Улюблена зимова казка всіх дітей — «Снігова Королева». Її написав відомий данський письменник **Ганс Крістіан Андерсен**. Ця історія отримала своє втілення не лише в музичній сюїті, яку ти слухав / слухала минулого року, а й у балеті українського композитора **Олександра Шимка**. Завітаймо до глядацької зали!

Олександр Шимко. Балет «Снігова Королева» (фрагменти):

«Троль», «Кай і Герда», «Снігова Королева».

Якими музичними засобами композитор передав характери головних героїв та героїнь балету? Якими ти їх уявляєш? Хто виконує па-де-де? Розкажи про свої враження від почутої музики. Які настрої та почуття вона передає?

Секрет Міка! Балет складається з окремих танців, які виконують солісти і кордебалет. **Кордебалет** — група танцівників і танцівниць в балеті. Коли соліст із солісткою танцюють удвох — цей танець називається **па-де-де**.

Розучи пісню «Біла казка» (музика Ольги Янушкевич, слова Марії Ясакової).

БІЛА КАЗКА

Музика О. Янушкевич

Слова М. Ясакової

Бадьоро

Музична партитура для пісні «Біла казка».

Тональність: D (два дізми). Темп: Бадьоро.

Метр: 4/4.

Акустичні акорди: f D, G, A7, D, Hm, H7, Em, D, A7, D, Em, D, A7, D.

Лірика:

Нам з ди - тя - чих мрій каз - ку бі - лу ві - тер - сні - го - вий
знов на - ві - яв. Ві - хо - ла ї - ї за - круж - ля - ла.
При - ві - та - ла зи - монь - ка, при - ві - та - ла, при - ві - та - ла зи - монь - ка,
при - ві - та - ла. Рік но - вий — рік на - дій. Вір - них

Музична партитура для пісні «Біла казка».

Тональність: D (два дізми). Темп: Бадьоро.

Метр: 4/4.

Акустичні акорди: A7, D, Dmaj7, G, Em, D, A7, D.

Лірика:

дру - зів щи - ре сло - во. Бі - лий сніг, ра - дість, сміх, но - во -
річ - на ніч каз - ко - ва. Це для вас, це для нас я - лин - ко - ве
ди - во. Це для вас, це для нас
друж - ба за - сві - ти - ла.

1. Нам з дитячих мрій казку білу вітер-сніговій знов навіяв.
Віхола її закружляла.
Привітала зимонька, привітала. (Двічі)

Приспів:

Рік новий — рік надій.
Вірних друзів щире слово.
Білий сніг, радість, сміх,
новорічна ніч казкова.
Це для вас, це для нас
ялинкове диво.
Це для вас, це для нас
дружба засвітила. (Двічі)

2. Вітер-сніговій, казка біла нас у рік новий всіх здружила.
Принесла тепло нам на свято.
Ми багаті друзями — нас багато. (Двічі)

Приспів.

Зимові пригоди

Які бувають орнаменти за мотивом (змістом)?

Орнамент у декоративному мистецтві — це вишуканий танець ліній і форм. Орнамент перетворює звичайні речі на справжні витвори мистецтва, наповнюючи їх гармонією і чарівністю.

Пригадай, що таке орнамент та його ритм. На яких виробах декоративного мистецтва ти бачив / бачила зображення орнаменту?

Секрет Мальовнички!

За мотивом (змістом) орнаменти поділяються на **геометричні** та **рослинні**.

Геометричні

Геометричні орнаменти базуються на простих, ритмічно поєднаних геометричних фігурах (кола, квадрати, трикутники та інші).

Рослинні

Рослинні орнаменти базуються на зображеннях з природи (квіти, листя, гілки та інші природні елементи).

Розглянь вироби декоративного мистецтва. Знайди на них геометричні та рослинні орнаменти.

Казкові орнаменти можна також побачити у витинанках. Взимку ці чарівні витвори стають особливо популярними, прикрашаючи наші вікна.

Тетяна Мельник.
Витинанки-фіранки

Дарія Альошкіна.
«Щедрик»

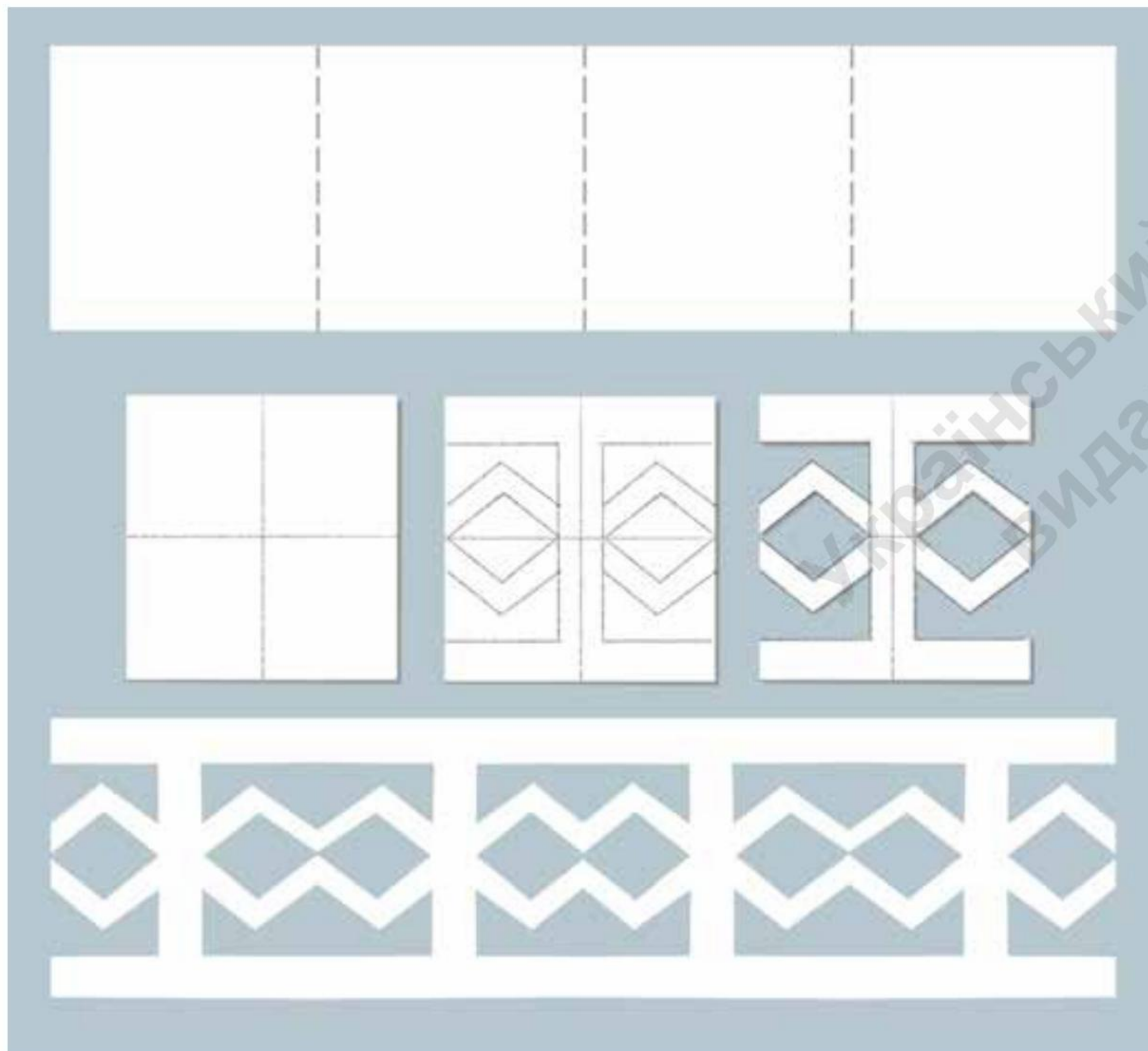

Творче завдання

Створи з паперу витинанку з геометричним орнаментом. Разом з однокласниками й однокласницями влаштуйте виставку витинанок «Зимові фантазії» на вікнах класу.

Візьми смужку білого або кольорового паперу. Зігни її навпіл, потім ще раз навпіл. Намалюй олівцем малюнок. Ножицями обережно виріж зайві частини і розгорни витинанку.

Мистецькі дива

Що є важливим у балетній виставі?

Чи важливі в балеті рухи?

Казкова подорож триває! Відважна дівчинка Герда вирушила на пошуки Кая. На своєму шляху вона зустріла мудрих вівчів та ворону, відвідала палац принцеси і принца, потрапила до розбійників і врешті-решт дісталася до палацу Снігової Королеви...

Олександр Шимко. Балет «Снігова Королева» (фрагменти):

«Принц і принцеса», «Розбійники», «У палаці Снігової Королеви».

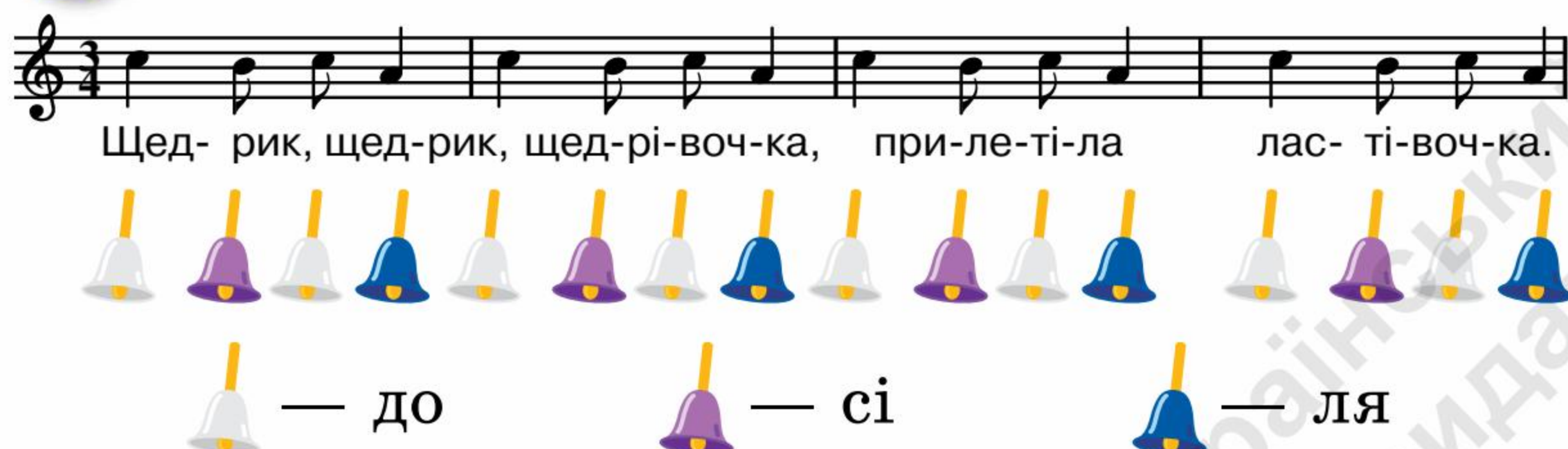
Як музика передає характер принца і принцеси? А який характер у розбійників? Що відбувається у палаці Снігової Королеви? Які танці — сольні чи ансамблеві — ти побачив / побачила у цій виставі?

Секрет МіКа! Щоб створити справжню казку, у балетній виставі важливі не лише музика, танець, костюми і декорації, а й рухи балерин і танцівників! Через рухи вони можуть розповідати нам цілі історії, передавати свої емоції, переносити глядачів у далекі світи.

Музикуємо на дзвіночках!

Виконай пісню «**Біла казка**» (музика Ольги Янушкевич, слова Марії Ясакової) в характері.

Як називається номер, який виконують артисти?

сольний

па-де-де

ансамблевий

Мистецькі дива

**Які бувають орнаменти за формою?
Де можна побачити такі орнаменти?**

Орнаменти бувають різні не тільки за мотивами, а й за формою. Сьогодні ти ознайомишся з такими орнаментами. Вони перетворюють звичайні речі на справжні мистецькі дива!

Секрет Мальовнички!

За формою орнаменти можуть бути **стрічковими** та **розетковими** (центричними).

Стрічковий

Складається з повторюваних елементів, які утворюють неперервну стрічку або смугу. Часто використовується для обрамлення країв тканин, керамічних виробів, меблів та архітектурних деталей.

Розетковий (центричний)

Кругла, квадратна або зіркоподібна композиція з головним елементом у центрі і симетричними деталями навколо. Може прикрашати посуд, кахлі, стелі, двері тощо.

Розетковий (центричний) орнамент у квадраті має такий вигляд:

А такий вигляд має розетковий (центричний) орнамент у колі:

самчиківський
розпис

косівська
кераміка

опішнянський
розпис

Творче завдання

Намалюй розетковий орнамент з рослинними мотивами на паперовій тарілці. Спочатку знайди центр кола, поділи його на рівні частини, нанеси малюнок олівцем, а потім розфарбуй.

Пригоди в Країні Див

**Хто такий хореограф?
Якими якостями він має володіти?**

Усі діти мріють про казки. Аліса з казки **Льюїса Керролла**, провалившись у кролячу нору, потрапила у дивовижний світ. Можливо, ти читав / читала цю казку? Пригоди Аліси захоплюють усіх. Композитор **Джобі Телбот** і хореограф **Крістофер Вілдон** створили балет «Пригоди Аліси в Країні Див», де казка оживає на сцені.

Джобі Телбот, Крістофер Вілдон. Балет «Пригоди Аліси в Країні Див» (фрагменти).

Як музика допомогла «оживити» персонажів казки? Якими музичними засобами композитор передав характери героїв та героїнь казки? Які танці — сольні чи ансамблеві — ти побачив / побачила у цій виставі? Яке значення мали декорації? Які декорації тебе найбільше вразили? Чим?

Секрет Міка! Хореограф — це постановник / постановниця танців і балетних вистав. Він або вона придумує танцювальні рухи для кожного персонажа та сцени, використовуючи свою уяву та знання балетного мистецтва.

Кадр із фільму «Пригоди Аліси в Країні Див»

Розучи пісню «Диво-місто Навпаки» (музика Юрія Шевченка, слова Федора Млинченка).

ДИВО-МІСТО НАВПАКИ

Музика Ю. Шевченка

Слова Ф. Млинченка

Музика Ю. Шевченка

Слова Ф. Млинченка

тр

Ди - во - міс - то Нав - па - ки

зна - ють тіль - ки ма - лю - ки,

міс - то це, де все — не так,

ко - жен тут я - кийсь ди - вак.

В ди - во - міс - ті Нав - па - ки

Ку - ку - рі - ка - ють шпа - ки, ку - ри пла - ва - ють у мо -

Приспів

рі, вдень бли - щать у не - бі зо - рі. В ди - во -

міс - ті Нав - па - ки йдуть на - зад тво - ї ро - ки, і чим

дов - ше ти жи - веш, все мо - лод - шим ти ста - єш.

В ди - во - міс - ті Нав - па - ки та - то й

ма - ма — ма - лю - ки. Та - то й ма - ма — ма - лю -

ки в ди - во - міс - ті Нав - па - ки.

1. Диво-місто Навпаки
знають тільки малюки,
місто це, де все — не так,
кожен тут якийсь дивак.

В диво-місті Навпаки
кукурікають шпаки,
кури плавають у морі,
вдень блищать у небі зорі.

Приспів:

В диво-місті Навпаки
йдуть назад твої роки,
і чим довше ти живеш,
все молодшим ти стаєш.

В диво-місті Навпаки
тато й мама — малюки.
тато й мама — малюки
в диво-місті Навпаки.

2. В диво-місті Навпаки
не протягнуть вам руки,
а вітаються ногами,
ходять вниз-бо головами.

В диво-місті Навпаки
діток слухають батьки.
хай-но зроблять хибний крок —
тата й маму — у куток.

Приспів.

Пригоди в Країні Див

**Що таке декорації?
Хто їх створює?**

Вирушаймо разом у захопливу подорож Країною Див! Туди, де фантазія та реальність переплітаються в чудових сценах.

Чи відвідував / відвідувала ти театри, а можливо, бачив / бачила фото та відео з вистав?

Декорації в театрі — це оформлення сцени, що відтворює середовище, в котрому діють актори. Це важливий елемент вистави, який створює необхідну атмосферу.

Декорації можуть бути різними — від простих мальованих фонів до складних конструкцій, які імітують приміщення, будівлі, пейзажі. Їх створюють **художники-декоратори**.

Уважно розглянь фото фрагмента балету композитора Джобі Талбота та хореографа Крістофера Вілдона «Пригоди Аліси в Країні Див». Яке середовище відтворюють декорації?

Творче завдання

Створи ескіз декорацій до улюбленої вистави у техніці колаж.

Вирідай і приклеюй різні елементи з паперу або журналів на аркуш, створюючи певне середовище.

Пригоди в Країні Див

Хто бере участь у створенні мюзиклів?

У казці «Аліса в Країні Див» дівчинка зустрічає дивних персонажів: Божевільного Капелюшника, Чеширського Кота та інших. Її пригоди настільки захопливі, що за ними зняли навіть мюзикли! **Мюзикли** — це казкові вистави, де актори співають, танцюють і грають, щоб розповісти цікаву історію.

Фрагменти: мюзикл-фільм «Аліса в Країні Див» (композитор *Джон Баррі*), мюзикл-мультфільм «Аліса в Країні Див» (композитор *Олівер Воллес*), кінофільм «Аліса в Країні Чудес» (композитор *Денні Ельфман*).

Як музика передає події казки і характер персонажів? Які засоби виразності використовують творці мюзиклу? Вибери слова, які відображають настрій музики мюзиклів.

ВЕСЕЛИЙ

СУМНИЙ

ГРАЙЛИВИЙ

РАДІСНИЙ

ЖАЛІСНИЙ

ТРИВОЖНИЙ

Секрет Міка! Сценарист / сценаристка або **лібретист / лібретистка** пишуть сценарій, який описує сюжет, діалоги та сценічні дії мюзиклу. **Композитор / композиторка** створює музику, **хореограф / хореографиня** — танцювальні номери. **Режисер** об'єднує всі елементи мюзиклу, даючи йому життя на сцені або на екрані. **Актори й актриси** втілюють задум режисера на сцені. **Дизайнери костюмів та декорацій** створюють візуальний світ мюзиклу, щоб перенести глядачів у його атмосферу.

Виконай пісню **«Диво-місто Навпаки»** (музика *Юрія Шевченка*, слова *Федора Млинченка*) з відповідним настроєм.

Об'єднайтеся у групи, оберіть казку, підберіть пісню головного героя / героїні, презентуйте на уроці.

Пригоди в Країні Див

Як створюють театральні костюми?

Костюми в театрі відіграють ключову роль, доповнюючи декорації та створюючи цілісний візуальний образ вистави. Вони допомагають розкрити характер персонажів.

Уважно розглянь костюми акторів та акторок вистави «Пригоди Аліси в Країні Див».

Процес створення костюма для вистави складається з багатьох етапів:

ІДЕЯ

ЕСКІЗ

ВИБІР МАТЕРІАЛІВ

ПРИМІРКИ

ВИГОТОВЛЕННЯ

ДЕКОРУВАННЯ

Художник / художниця з костюмів розробляє ідею та дизайн костюма, створює ескізи, обирає кольори та матеріали.

[Фабіо Замбернарді. Ескіз театального костюма]

Творче завдання

Створи ескіз театального костюма для свого улюбленого казкового персонажа.

Подорож у казку

**Як музика мюзиклу допомагає
розкрити сюжет та емоції персонажів?**

За казкою братів Грімм «Білосніжка і семеро гномів» створено балети, фільми, мультфільми, мюзикли і навіть телешоу і відеоігри! Мюзикл «Білосніжка і семеро гномів» став одним з найуспішніших мюзиклів в історії, маючи численні постановки по всьому світу. Він був перекладений багатьма мовами та поставлений у понад 30 країнах світу. Згадай, про що розповідається в казці.

Фрагменти з мюзиклу-вистави та мюзиклу-мультфільму «Білосніжка і семеро гномів» (композитори Френк Черчілль, Лі Харлін).

Порівняй музику мюзиклів у театрі та кіно. Якими музичними засобами композитори передали характери головних персонажів? Розкажи про свої враження від почутої музики.

Розучи пісню «Семеро гномів» (музика і слова Анатолія Житкевича).

СЕМЕРО ГНОМІВ

Музика і слова А. Житкевича

Жи-ли на сві-ті се-ме-ро гно-мів, се-ме-ро муд-рих
ас-тро-но-мів. Сі-я-ли зо-рі в без-меж-нім са-ду,
ра-діс-но гра-ли в ча-рів-ну ду-ду. Ла-ла-ла-ла,
ла-ла-ла-ла – піс-ня пташ-ко-ю ле-
тить. В сер-ці му-зи-ка дзве-нить.

1. Жили на світі семеро гномів,
семеро мудрих астрономів.
Сіяли зорі в безмежнім саду,
радісно грали в чарівну дуду.

Приспів:

Ла-ла-ла-ла, ла-ла-ла-ла —
пісня пташкою летить.
Ла-ла-ла-ла, ла-ла-ла-ла —
в серці музика дзвенить.

2. Семеро гномів вигравали,
зорі бадьоро крокували.
Стали у коло веселі сім нот —
і закружляв в небесах хоровод.

Приспів.

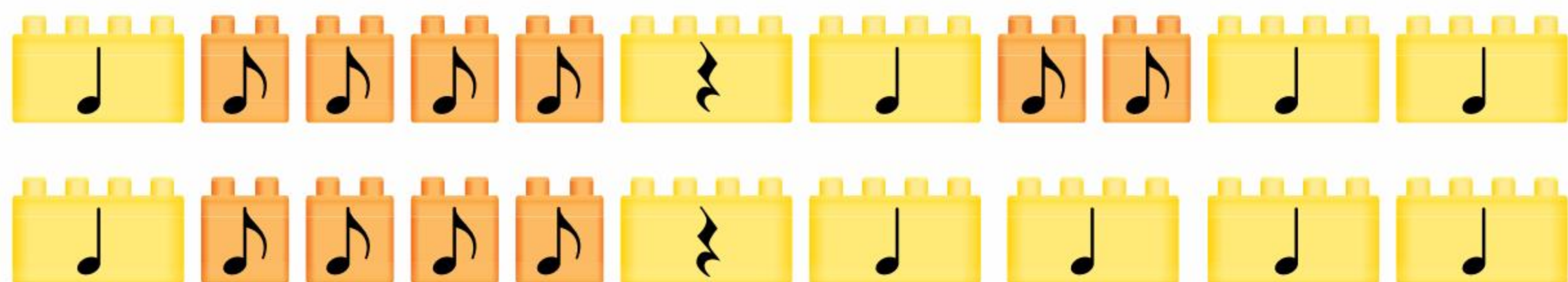
3. Семеро гномів взяли скрипки,
нотки співали, аж похрипли.
Пісня на землю злетіла з небес,
більше з тих пір стало в світі чудес.

Приспів.

Придумайте, як можна цікаво інсценізувати пісню про гномів. Поставте мінівиставу про гномів. За бажанням створіть до неї костюми і декорації.

Простукай на клавісах або проплескай ланцюжок з легоцеглинок. Яку пісню він тобі нагадав?

Подорож у казку

**Для чого використовують бутафорію в театрі?
З чого виготовляється бутафорія?**

У театрі часто використовуються предмети, що сприймаються як реальні. Це може бути їжа, посуд, коштовності, меблі або навіть зброя. Насправді це «підробки», тобто речі, зроблені з інших матеріалів.

Секрет Мальовнички!

Підроблені речі, які мають вигляд справжніх, називають **бутафорією**.

У виготовленні бутафорії використовують папір або картон, глину, фольгу, пластик, пінопласт, тканину та інші легкі і доступні матеріали.

Уважно розглянь фото фрагмента вистави «Білосніжка і семеро гномів».

Яка бутафорія використана? Як ти вважаєш, з чого ці предмети виготовлені насправді?

Львівська національна опера.
Балет Богдана Павловського

Творче завдання

Виготов предмет бутафорії для вистави «Білосніжка і семеро гномів».

У країні Мистецтва завжди лад

Що таке лад у музиці?

Як розрізнити мажор і мінор?

Що відбувається з мелодією, коли біля ноти з'являється знак альтерації?

У кожного виду мистецтва є своя мова. Мова музики складається з мелодії, ритму, темпу, динаміки та ладу. **Лад** — це співдружність музичних звуків. Від нього залежать характер і настрої музики, яку ти слухаєш. Головними ладами в музиці є **мажор** і **мінор**. **Мажор** — радісний, сонячний, світлий лад, а **мінор** — сумний, журливий, задумливий.

Людвіг ван Бетховен. «Весела. Сумна».

 Який характер цієї музики? Який настрій вона викликає у тебе? Який із цих творів написано в мажорі, а який — у мінорі? Вибери слова, що характеризують мажор і мінор.

СОНЯЧНИЙ РАДІСНИЙ ПОХМУРИЙ

ПІДБАДЬОРЛИВИЙ ЛІРИЧНИЙ

ЗАМРІЯНИЙ СВІТЛИЙ ЗАТЕМНЕНИЙ

 Як ти гадаєш, що у твоєму житті за останній рік було мажорним, а що — мінорним? Який настрій тобі ближчий?

Секрет Міка! Мелодія — це не просто звуки, а ніби музична розповідь. Звуки в мелодії бувають різними: високими і низькими, гучними і тихими. Мелодія може то підійматися вгору, то спускатися вниз, звучати швидко або повільно. Композитор / композиторка розповідає нам свої почуття та думки за допомогою мелодії. Музику розуміють всі люди на Землі!

 Проплескайте ланцюжки з легоцеглинок. Які з них створюють мажорний настрій, а які — мінорний? Створіть власний ланцюжок.

pp p mp f ff mf mp p pp

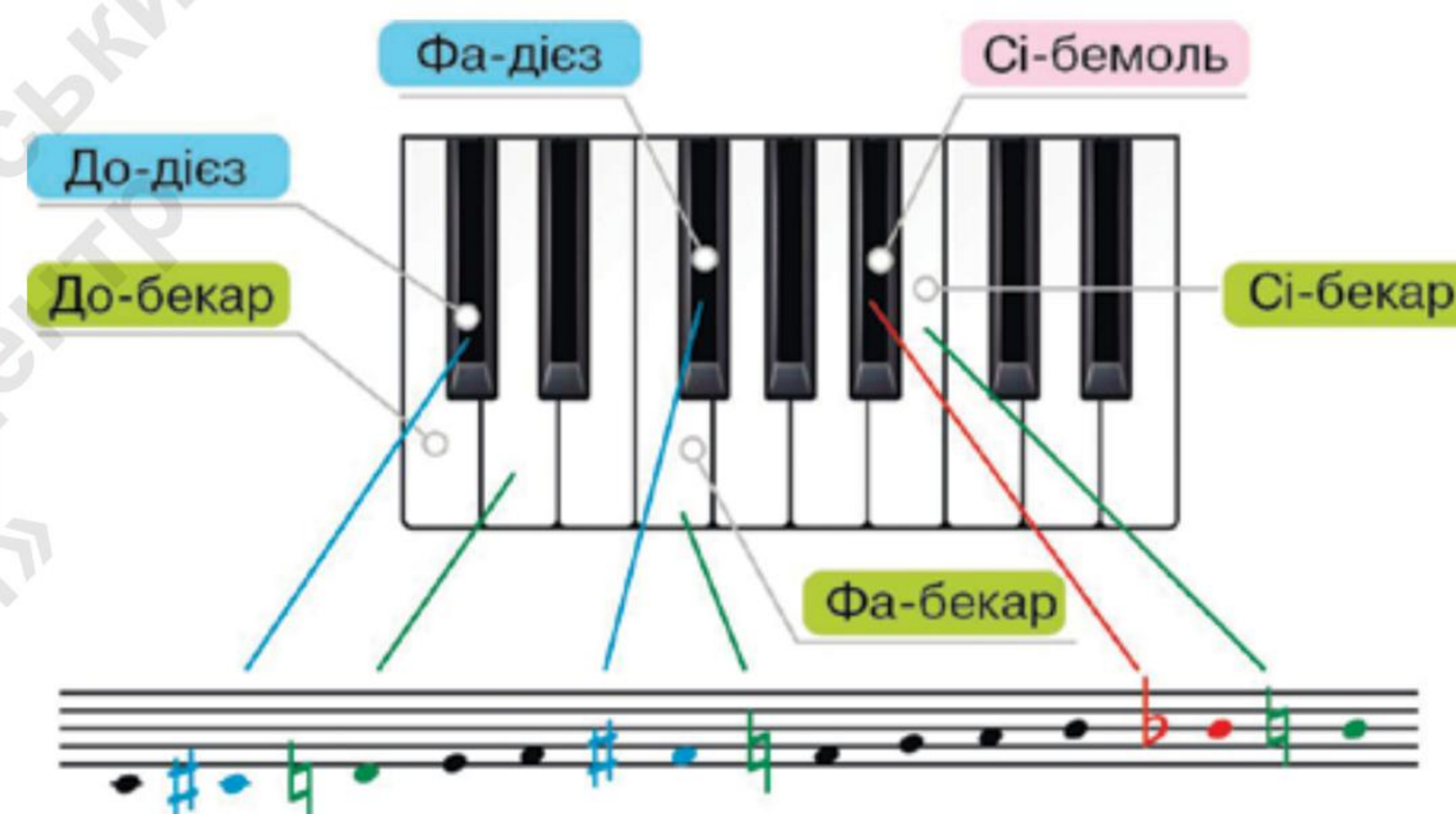

Виконай пісню «**Семеро гномів**» (музика і слова *Анатолія Житкевича*) в характері з рухами.

Секрет Міка! Іноді біля ноти можна побачити незвичні прикраси. Вони називаються **знаками альтерації**.

Це означає, що голос має звучати вище або нижче. Ці позначки такі:

- $\flat$ — **це бемоль**. Нота, перед якою він стоїть, звучатиме на півтон нижче.
- $\sharp$ — **це діз**. Нота, перед якою він стоїть, звучатиме на півтон вище.
- $\natural$ — **це бекар**, який повертає ноткам їх справжній голос.

За бажанням у вільний час вигадай казку про братів Мажора і Мінора. Який у них характер і настрій? Які пригоди на них чекають?

У країні Мистецтва завжди лад

Якими можуть бути ляльки у ляльковому театрі? Хто керує ляльками в театрі ляльок?

Уяви собі чарівний світ, де іграшки оживають і навіть грають ролі у казкових історіях, варто лише доторкнутися до них. Вони сміються, плачуть, співають і танцюють, подорожують і зустрічають інших героїв під час своїх неймовірних пригод.

Чернівецький обласний академічний театр ляльок

Секрет Мальовнички!

Актори, які керують ляльками, називаються **ляльководами**.

Вони мають керувати лялькою та передавати її емоції.

Існує багато видів ляльок.

Наприклад, є ляльки, які можна одягнути на палець чи руку, або маріонетки, що рухаються за допомогою ниток.

Ляльковий театр у Вінниці

Вистава «Курочка Ряба»

Вистава «Хоробра Іяна»

Творче завдання

Виготов пальчикову ляльку з кольорового паперу. За бажанням створи пальчикового гномика та розіграй з друзями у ролях пісню «Семеро гномів».

Мистецтво форм

**Як утворюється музична форма?
Яка форма є одночастинною?**

Кожен музичний твір має свою **форму**. Вона утворюється з окремих фраз і тем, а фрази — з мотивів. Музичні форми можуть складатися з однієї або кількох частин. Головне, щоб форма відповідала змісту музики, яку задумав / задумала композитор / композиторка. Найпростіша форма — **одночастинна**. В одночастинній формі пишуться невеликі інструментальні або вокальні твори. Ці твори не містять контрастних частин.

Геннадій Сасько. Сріблястий дощ.
Лариса Іваненко. Про що шепотіли листочки.

У якій формі написані ці твори? Як змінюються мелодія і динаміка? Який із прослуханих творів співзвучний ілюстрації? Чи відчув / відчула ти, у якому ладу написані твори?

Розучи пісню «Дощик» (музика Алли Мігай, слова Наталії Кулик).

ДОЩИК

Музика А. Мігай

Слова Н. Кулик

Грайливо

До- щик ллетъ- ся ці- лий ра- нок – кап, кап, кап!

Не ви - хо - ди - мо на ґа - нок – кап, кап, кап!

Рап- том ба - чим під ку - щем – кап - кап- кап!

Мок- не зай- чик під до - щем – кап-кап - кап- кап! Ой ти,

зай - чи- ку сі- рень - кий, ой ти, зай - чи - ку ма - лень - кий!

Го - ді мер- зну - ти, дри- жа - ти, ти хо - ди мер- щій до ха - ти,

ми да - мо то - бі морк - ви - ну, ще й ве - ли - ку ка - пус - ти - ну,

по - не- сеш їх у лі - сок го- ду- ва - ти ді - то - чок,

бо ма- лень - кі зай- че- ня-та вже дав - но че- ка- ють та - та.

1. Дощик летіє цілий ранок —
 кап, кап, кап!
 Не виходимо на ганок —
 кап, кап, кап!
 Раптом бачим під кущем —
 кап-кап-кап!
 Мокне зайчик під дощем —
 кап-кап-кап-кап!

Приспів:

Ой ти, зайчику сіренький,
 ой ти, зайчику маленький!
 Годі мерзнути, дрижати,
 ти ходи мерщій до хати,
 ми дамо тобі морквину,
 ще й велику капустину,
 понесеш їх у лісок
 годувати діточок,
 бо маленькі зайченята
 вже давно чекають тата.

2. Дощик летіє цілий ранок.
 Кап, кап, кап!
 Мокра стежка, мокрий ганок.
 Кап, кап, кап!
 Але зайчик поспішає.
 Кап-кап, кап-кап-кап!
 Для зайчат гостинці має.
 Кап-кап-кап-кап-кап!

Приспів.

Мистецтво форм

**Як капелюх доповнює образ?
 Якої форми можуть бути капелюхи?**

У світі казок та фільмів капелюх часто стає невід'ємною частиною образу героя / героїні. Він може розповісти багато про свого власника чи власницю.

Капелюхи часто мають чарівні властивості, як розподільча шляпа «Гаррі Поттера». Величезний капелюх Капелюшника з «Аліси в Країні Див» підкреслює його незвичайність.

Головний убір Робіна Гуда символізує його зв'язок із лісом, адже зелений колір допомагає йому ховатися серед дерев у Шервудському

лісі. А от Червона Шапочка навпаки виділяється серед природи, що робить її помітною як для друзів, так і для небезпек, що чатують у лісі.

Творче завдання

Обери форму капелюха і намалюй його. Прикрась малюнок штампами, кольоровим папером, наліпками, стрічкою або навіть пір'ям (на вибір). Подумай, який герой / героїня міг / могла б його носити.

Секрети мистецьких форм

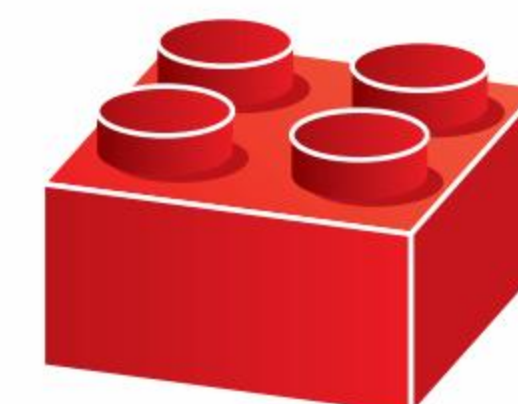
Що таке контраст в музиці?

Яка форма є двочастинною?

У музичному творі можуть змінюватися динаміка, темп і лад. Такі зміни бувають непомітними, поступовими або раптовими. Коли зміни відбуваються раптово, такий прийом називається **контра́стом**, що означає «протилежність». Коли ти чуєш у музиці спочатку мажор, а потім мінор, або навпаки, — це контраст. На контрасті будується твір **двочастинної** форми.

Музичний твір двочастинної форми

перша частина

друга частина

Микола Лисенко. «Думка-Шумка» (фрагменти з Другої рапсодії).

Яка за характером «Думка», а яка «Шумка»? Чи відчувається в цьому творі контраст? Завдяки чому? Скільки частин у цьому творі? Що ти уявив / уявила, слухаючи цей твір? Поміркуй, чому композитор назвав свій твір «Думка-Шумка».

Секрет МіКа! У «Думці» Микола Лисенко передає розповідь народного музиканта-кобзаря, який грає на бандурі і веде оповідь про героїв. «Шумка» ж — це веселий народний танець.

Поміркуй: чи співзвучна картина Олега Шупляка «Гопак» прослуханому музичному твору? Якщо співзвучна, то якій саме його частині?

Виконай пісню **«Дощик»** (музика Алли Мігай, слова Наталії Кулик) у відповідному настрої.

Виконайте улюблену пісню, застосовуючи різні контрасти:

Динамічний контраст — спочатку проспівайте гучно (**f форте**), а в повторенні — тихо (**p піано**).

Темповий контраст — спочатку проспівайте у швидкому темпі, а в повторенні — у повільному.

Секрети мистецьких форм

Від чого залежить вибір інструментів скульптора / скульпторки?
Чи можна в домашніх умовах виготовити масу для ліплення?

Скульптура — це мистецтво, яке перетворює прості форми на живі образи, що вражають своєю красою.

Зазирнемо разом до майстерні, де народжуються шедеври!

Пригадай, з якими матеріалами працюють скульптори та скульпторки. Що таке об'єм? Які інструменти скульпторів / скульпторок ти вже знаєш?

Секрет Мальовнички!

Щоб не забруднитися, скульптори та скульпторки носять **фартух**.

Розглянь зображення скульптур. Як ти вважаєш, з якого матеріалу виконана кожна з них? Пофантазуй і придумай їм назви.

[Ірина Загайчук]

[Денис Шиманський]

[Андрій Васильченко]

[Василь Омеляненко]

Інструменти, які використовують скульптори / скульпторки, обирають залежно від матеріалу, з яким вони працюють.

Для роботи з глиною або пластиком використовують **стéки** та **пéнзлі**.

Для обробки каменю використовують **долóта** і **молоткі**.

Для роботи з металом використовують **зварювальні апарати** та **шліфувальні машинки**.

Творче завдання

Масу для ліплення можна приготувати самостійно. Досліди, які інгредієнти необхідні для її виготовлення.

Мистецькі фантазії

**У чому секрет тричастинної форми?
Яка будова музичного твору
тричастинної форми? Що таке канон?**

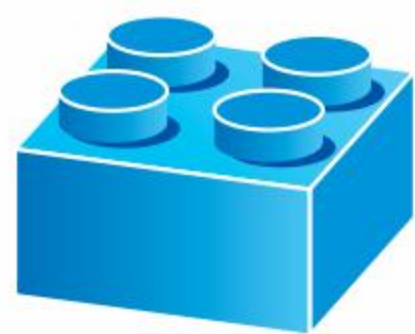

Музичний твір, що має три частини, називається **тричастинним**. Він також будується на контрасті. Зазвичай перша і третя частини схожі, а середня — зовсім інша. Наприклад, якщо перша і третя частини веселі, то середня може бути сумною. Або якщо перша і третя — швидкі, то середня — повільна. Це як історія з трьома розділами, де початок і кінець схожі, а середина — про щось інше.

Музичний твір тричастинної форми

перша частина

друга частина

третя частина

Роберт Шуман. «Сміливий вершник».
Віктор Косенко. «Дощик».

Який характер музики? Чи відчули зміни частин у творах? У якій формі написані ці твори? Чи змінювалися темп, динаміка? Як? Визнач форми п'єс. Яка частина в творах повторювалась?

Секрет Міка! Канон — це виконання музики, в якому один голос виконує мелодію, а другий повторює її без змін з невеликим запізненням.

Розучи українську народну пісню «Щебетала пташечка». Виконайте її каноном.

ЩЕБЕТАЛА ПТАШЕЧКА

Українська народна пісня

mf Рухливо

1. Щебетала пташечка під віконечком, сподівалась пташечка весни з сонечком.
2. «Прилинь, прилинь, чаронько, весна красная, як легенька хмаронько, в небі ясная.
3. Вбери степи травами, вквітчай ніжними потоки купавами білосніжними.
4. Осип луки перлами, вкroppи росами, розлийся джерелами стоголосими!»
5. Щебетала пташечка під віконечком, сподівалась пташечка весни з сонечком.

Мистецькі фантазії

**Що таке кругла скульптура?
Як її створюють?**

Скульптури можуть бути дуже різними. Деякі з них можуть мати об'ємну, круглу форму, а інші можуть бути виконані на плоскій поверхні з деталями, які виділяються.

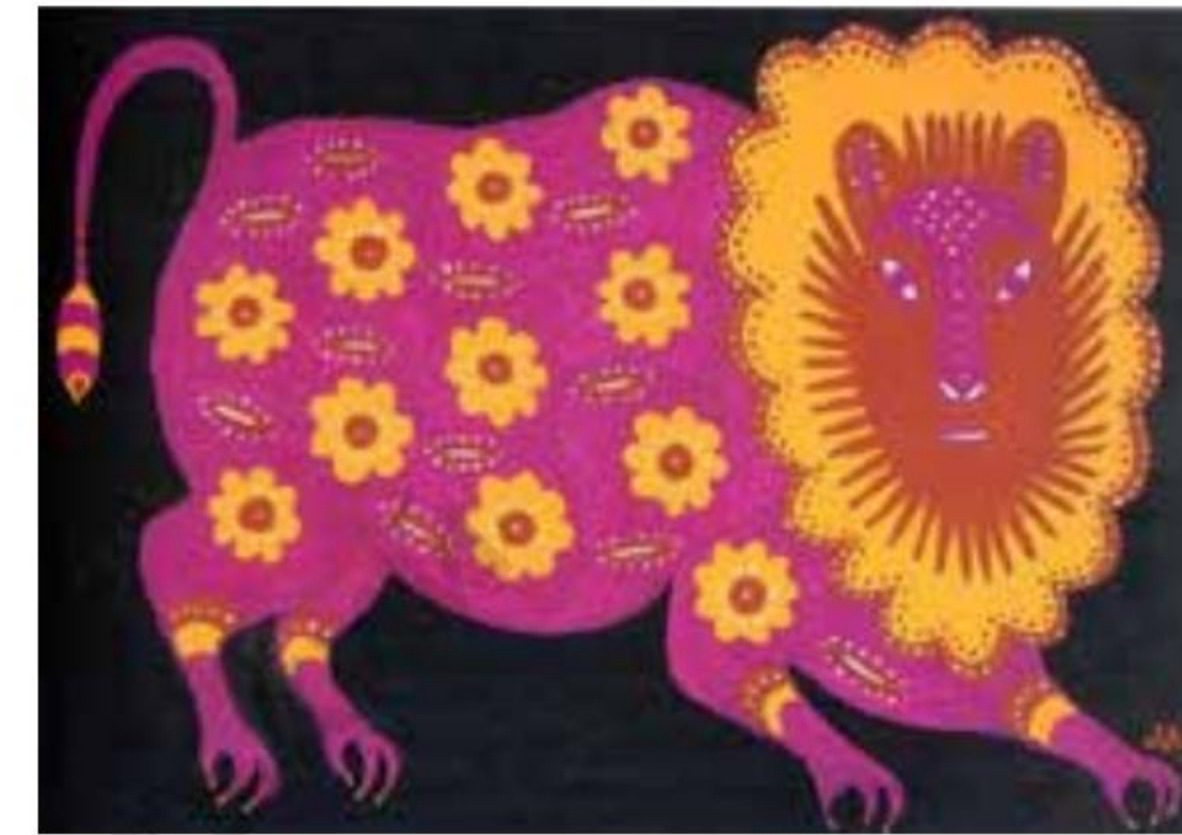

Секрет Мальовнички!

Об'ємна скульптура, яку можна розглядати з усіх боків, називається **круглою**.

Порівняй малюнки української художниці Марії Примаченко та скульптури, які були створені згодом на основі цих малюнків. Назви спільні та відмінні риси.

Молодий левик

Коньок-горбуньок на скрипочці грає

Творче завдання

Зліпи невеличку круглу скульптуру фантастичної тварини.

У чому секрет митців і мисткинь?

Хто такі співаки і співачки?

Який голос називається сопрано, а який — альт?

Народна пісня супроводжує людину від самого її народження (наприклад, колискова) і протягом усього життя. Є пісні про родину — **родинно-побутові**, жартівливі, ліричні, **календарно-обрядові** — до народних свят тощо. Співаки й співачки, які їх виконують, повинні мати гарний голос і слух. У кожного виконавця свій особливий голос. Пісні можна співати з інструментальним супроводом або без нього.

[Ніна Матвієнко]

[Квітка Цісик]

Сопра́но — це високий жіночий або дитячий співочий голос.

Альт — це низький жіночий або дитячий (хлоп'ячий) співочий голос.

Українська народна пісня «Вийди, вийди, Іваночку» (у виконанні Ніни Матвієнко).

Українська народна стрілецька пісня «Ой видно село» (у виконанні Квітки Цісик).

Про що співається в піснях? Який голос у співачок? Які емоції викликають ці пісні? Охарактеризуй мелодії пісень.

Виконай українську народну пісню **«Щебетала пташечка»** у відповідному настрої.

Пограйте в парах у гру «Закінчи ритм».

1

2

3

Об'єднайтесь у пари, проспівайте улюблені українські народні пісні разом. Визначте, який у вас голос — сопрано чи альт.

За бажанням у вільний час послухай українські народні пісні у виконанні дитячих хорів. Зверни увагу на те, які почуття викликали у тебе ці пісні.

У чому секрет митців і мисткинь?

Що таке фактура? У яких скульптурних зображеннях використовують фактуру?

Скульптура може бути не тільки круглою. Частина її може залишатися прихованою. Митці і мисткині своїм творчим зором здатні бачити ці приховані форми у будь-якому матеріалі і за допомогою рельєфу відкривати їх нам.

Пригадай, що таке рельєф. Чим рельєф відрізняється від круглої скульптури?

Розпізнай, де на фото зображена **кругла скульптура**, а де — **рельєф**.

Рельєф — вид скульптури, у якому об'ємне зображення лише частково виступає над площиною.

Секрет Мальовнички!

Щоб надати твору більшої виразності та реалістичності, використовують фактуру.

Фактура — це характер поверхні скульптурного твору.

У скульптурах тварин фактура передає особливості їхнього покриву: хутро або шерсть, луску, пір'я.

Творче завдання

Створи рельєф із зображенням тварини, який буде частково виступати над площиною, використовуючи матеріал для ліплення. Нанеси на поверхню тварини фактуру, яка підходить для її шкіри, хутра, пір'я чи іншого покриття.

Все ми робимо разом!

**Що таке ансамбль?
Якими бувають ансамблі?**

Пісні можуть виконуватися не лише однією людиною, а й кількома. Таке виконання називається **ансамбль**. Ансамблі можуть бути дитячими, жіночими, чоловічими або змішаного складу.

СОЛО

ДУЕТ

ТРІО

КВАРТЕТ

КВІНТЕТ

Українські народні пісні у виконанні ансамблів різного складу (на вибір учителя / вчительки).

Чим відрізняється виконання пісень ансамблями різного складу? Визнач, як називаються гурти відповідно до їхнього складу.

Скільки співаків і співачок в ансамблі виконують пісні? Вибери склад виконавців.

СОЛО

ДУЕТ

ТРІО

КВАРТЕТ

КВІНТЕТ

Розучи пісню «Малюки» (музика і слова *Наталії Май*) і виконай її разом з однокласниками / однокласницями.

МАЛЮКИ

Музика і слова *Н. Май*

І зно - ву сон - це про - ки - да - єть - ся, не - мов ко -
 раб - ли - ки пли - вуть хмар - ки, і пе - ре - хо - жі о - зи -
 ра - ють - ся, бо ми спі - ва - є - мо, ми - ма - лю - ки!
 А нам, ве - се - лій діт - во - рі, всі ка - ру - се - лі вже ма -
 лі, не - мов дзві - но - чки го - ло - си,
 і по - смі - ха - є - мось у - сі! Ка - ру - се - лі за - круж - ля -

1. І знову сонце прокидається,
немов кораблики плывуть хмарки,
і перехожі озираються,
бо ми співаємо, ми — малюки!

Приспів:

А нам, веселій дітворі,
всі каруселі вже малі,
немов дзвіночки голоси,
і посміхаємось усі!

Каруселі закружляють
навесні,
і прийдуть в оселі
самі добрі дні!

(Двічі)

2. І знову сонце прокидається
і посміхається нам з висоти,
що забажаєш — те і станеться,
якщо по-справжньому захочеш ти!

Приспів.

Ритмічні стаканчики!

плесь	плесь	стук	стук	хап	тук	тук
та	та	та	та	та	та	та

Все ми робимо разом!

**Які види рельєфу бувають?
Що є низьким рельєфом, а що високим?**

Зображення в рельєфі можуть виступати над поверхнею по-різному: деякі піднімаються лише трохи, а інші виступають значно більше.

Рельєфи поділяють на **барельєф** (низький рельєф) та **горельєф** (високий рельєф).

РЕЛЬЄФ

Барельєф
(низький рельєф)
зображення
виступає над
площиною менше
ніж на половину
об'єму

Горельєф
(високий рельєф)
зображення
виступає над
площиною більше
ніж на половину
об'єму

Зараз рельєф активно використовують для декору приміщень, щоб додати стінам і поверхням об'єму і текстури.

У народних ритмах

**Чому український народний танець плескач має таку назву?
Чи можуть дівчата танцювати аркан?**

Українці дуже люблять танцювати! Парний танець, де танцюристи плескають у долоні, називається **плескач**. А швидкий чоловічий танець **аркан** — це давній обряд посвячення гуцульського юнака на легеня, де хлопці показують свою силу та спритність, танцюючи по колу.

Микола Малинка. «Аркан — гуцульський танець»

Творче завдання

Створи невеличкий рельєф на картоні, який міг би прикрасити твою кімнату або шкільний клас, використовуючи матеріал для ліплення.

Подумайте, як ви можете допомагати одне одному під час ліплення, щоб ваша робота була ще цікавішою і красивішою.

Українські народні танці: плескач, аркан.

Який настрій викликає музика цих танців? Який характер танців? Які рухи повторювались? Виконай супровід до танців на клавесах.

Секрет МіКа! Коли нотки бажають звучати зі знаками альтерації стільки, скільки звучить музичний твір, знаки альтерації ставлять біля ключа.

Розподіліться на групи виконавців: групу, яка виконує танцювальні рухи, і групу, яка грає на музичних інструментах. Виконайте супровід до прослуханих танців. Оберіть музичний інструмент.

Пограйте у гру «Ритмічний канон». Утворіть дві групи і виконуйте на клавесах ритм. Друга група розпочинає виконувати ритм із запізненням на один такт, тобто коли перша група простукує другий такт.

Виконай пісню **«Малюки»** (музика і слова Наталії Май).

У народних ритмах

З яких матеріалів можуть бути виготовлені народні іграшки?
Які іграшки можуть свистіти?

Народні іграшки — це частина культурної спадщини, яка показує традиції і мистецтво народу. Вони виготовляються вручну з натуральних матеріалів, таких як дерево, солома, тканина чи глина. Кожна така іграшка є унікальною.

Роздивись фото народних іграшок і спробуй визначити, з яких матеріалів виготовлена кожна з них.

Серед різновидів народних іграшок є й глиняні, які посідають особливе місце в історії.

Глиняні іграшки виготовляються з натуральної глини і проходять через процеси ліплення, висихання та обпалювання. Вони часто мають декоративні елементи та розписи.

Михайло
Діденко

Ніна
Дубинка

Людмила
Бурдейна

Серед глиняних іграшок є особливі, які не тільки радують око, а й мають свої голоси. Наприклад, **свіщики** — це маленькі глиняні фігурки, які можуть свистіти, створюючи веселий і мелодійний звук.

Творче завдання

Намалюй свій свищик або виліпи його з пластиліну. Прикрась його візерунками.

Карнавал

У чому особливості карнавалу?

Сьогодні ми на музично-му карнавалі! Карнавал — це свято, де можна забути про звичайні справи та перевтілитись у когось іншого. Всі одягають яскраві костюми, маски, танцюють і веселяться.

Найвідоміший карнавал — Венеційський, він славиться своїми вишуканими костюмами, масками та таємничістю. На карнавалі можна зустріти П'єро (сумного та задумливого) й Арлекіна (веселого та пустотливого).

Роберт Шуман. Фортепіанна сюїта «Карнавал»: П'єро. Арлекін.

Гаetano Пуньяні. Венеційський карнавал (фрагмент).

Який характер музики? Хто з персонажів карнавалу ліричний і сумний герой, а хто — веселий? Чи змінювалися темп, динаміка? Як? Який характер твору «Венеційський карнавал»? Чи вдалося композитору передати атмосферу карнавалу?

Розучи пісню «Ухтимко» (музика Олександра Злотника, слова Олександра Вратарьова).

УХТИМКО

Музика О. Злотника

Слова О. Вратарьова

Allegro
Cm

У на - шо - му бу - дин - ку жи - ве ма - лий Ух - тим - ко. Та -

Cm G⁷

кий ве - се - лий хлоп - чик, що мрі - є під - рос - ти. Він

Cm G⁷

ці - лий день стри - ба - є, нав - ко - ло по - гля - да - є. Та -

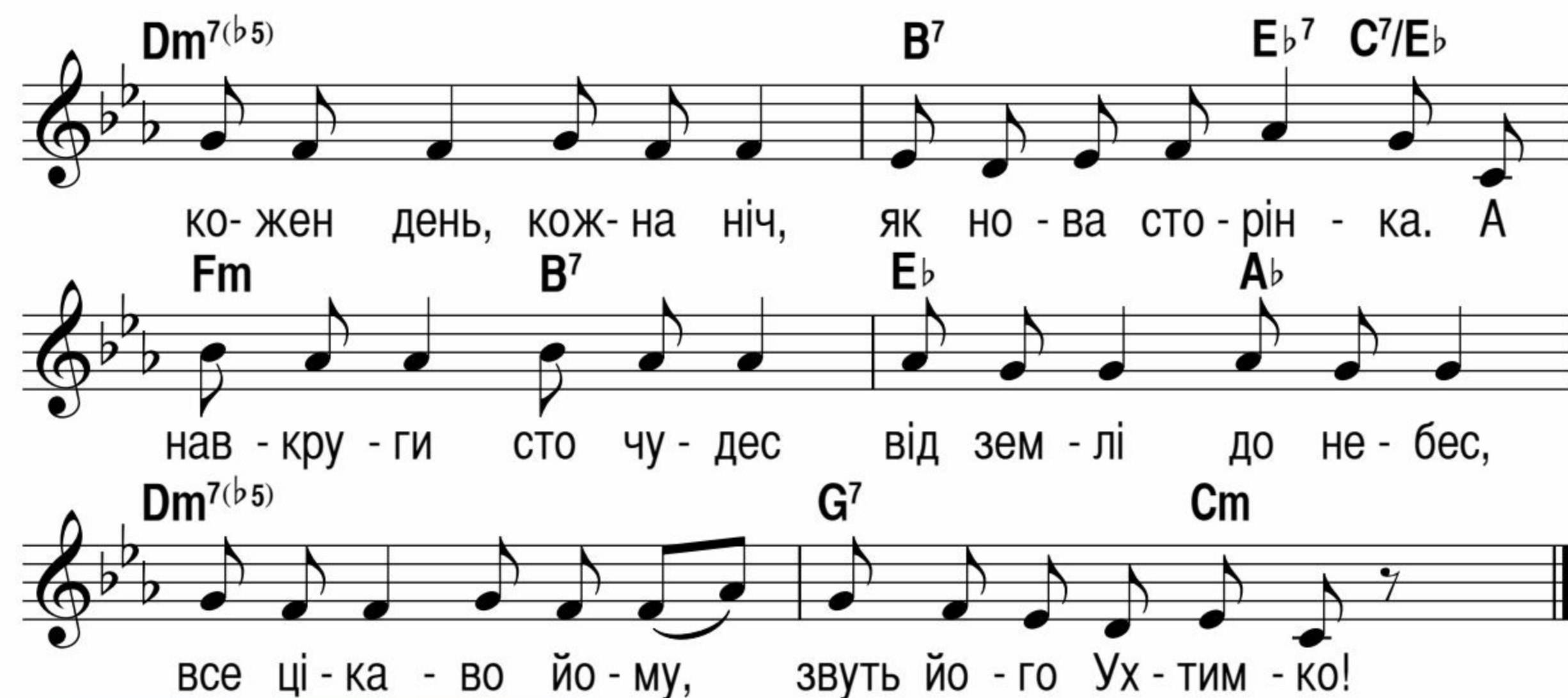
Cm G⁷ Приспів

кі ди - ва бу - ва - ють - ух ти, ух ти, ух ти! А

Fm B⁷ E^b A^b

нав - кру - ги сто чу - дес від зем - лі до не - бес,

1. У нашому будинку
 живе малий Ухтимко.
 Такий веселий хлопчик,
 що мріє підрости.

Він цілий день стрибає,
 навколо поглядає.
 Такі дива бувають —
 ух ти, ух ти, ух ти!

Приспів:

А навкруги сто чудес   А навкруги сто чудес
 від землі до небес,   від землі до небес,
 кожен день, кожна ніч,   все цікаво йому,
 як нова сторінка.   звать його Ухтимко!

2. Ух ти, яка комаха,
 яка зелена птаха,
 ух ти — стрибає промінь
 зайчатком золотим.

Ух ти — гуде машина,
 ух ти — цвіте шипшина,
 як хороше на світі —
 ух ти, ух ти, ух ти! **Приспів.**

Карнавал

**Для чого люди надягали карнавальні маски?
 Які вони за формою? Чим їх прикрашали?**

Венеційські карнавальні маски — це справжня магія, втілена в мистецтві. Вони відкривають світ фантазії та загадковості.

Це справжній витвір мистецтва.

Секрет Мальовнички!

Люди надягали карнавальні маски, щоб приховати своє обличчя.

Венеційські маски мають різноманітні форми:

Маска Баута повністю закриває обличчя, з високим лобом і загостреним підборіддям.

Напівмаска Коломбіна закриває тільки верхню частину обличчя, підкреслюючи очі.

Маска Вольто закриває все обличчя повністю.

Венеційські маски часто розмальовували яскравими фарбами, додаючи золоті та срібні акценти. Маски прикрашали візерунками, пір'ям, коштовним камінням, мереживом та стрічками. Деякі маски доповнювалися високими коронами або капелюхами.

Творче завдання

Створи карнавальну маску, використовуючи паперову тарілку та кольоровий папір. Не забудь вирізати отвори для очей. Прикрась маску на свій смак.

Поділися, які відчуття тебе охоплюють, коли надягаєш маску на обличчя.

Світ дитинства

Що таке сюїта?

Що в музичному творі визначає інтонація?

Світ дитинства — це світ казок, які люблять усі! Казки надихають композиторів і композиторок на створення музики. Український композитор **Сергій Борткевич** написав сюїту за казками Андерсена, назвавши її «Музичні картинки». Кожна картинка — це окрема казка. Наприклад, «Принцеса на горошині» — про ніжну та чутливу принцесу, а «Непохитний олов'яний солдатик» — про іграшку, що вміє любити. Музика передає характер героїв. Характер персонажів твору передає **інтонація**.

Сергій Борткевич. Музичні картинки за казками Г. К. Андерсена: «Принцеса на горошині», «Непохитний олов'яний солдатик», «Соловей».

Як музика характеризує персонажів казок? Які уявні картини виникли у тебе під час сприймання музики? Якими ти уявив / уявила принцесу і солдатику? Схарактеризуй їхні інтонації.

Сюїта — це музичний твір, що складається з кількох частин, поєднаних однією темою. **Інтонація** — це основа мелодії, що визначає її характер. Інтонації можуть бути різними — веселими, жартівливими, сумними тощо.

Виконай пісню **«Ухтимко»** (музика Олександра Злотника, слова Олександра Вратарьова) в характері.

Пограймо в ритми!

Секрет МіКа!

Світ дитинства

Що таке анімаційний фільм?

Які засоби виразності використовують в анімаційних фільмах?

Вирушаймо разом у чарівний світ, де оживають малюнки, — світ анімації. Вона переносить нас туди, де можливо усе: тварини говорять, дерева танцюють, а звичайні речі стають дивовижними. Кожен рух в анімації — це результат кропіткої праці митців.

Поглянь, як змінюються кадри у сцені з мультфільму «Стійкий олов'яний солдатик».

Що у них спільне, а чим вони відрізняються?

Анімаційний фільм — це вид кіно, у якому зображення здаються рухомими завдяки покадровій зйомці малюнків, моделей або комп'ютерних зображень.

Секрет Мальовнички!

В анімаційних фільмах використовуються різні **засоби виразності**, такі як кольори, лінії, форми і навіть рух.

Переглянь мультфільм «Стійкий олов'яний солдатик», створений до 200-річчя від дня народження Ганса Крістіана Андерсена.

Дай відповіді на запитання:

- Які кольори використовуються у мультфільмі?
- Як вони допомагають передати настрій історії?
- Які форми мають персонажі? Як вони допомагають зрозуміти, хто добрий, а хто злий?

За бажанням прочитай або прослухай цю казкову історію.

Казки оживають у мистецтві!

**Які образи можуть «ожити» в музиці?
Чи може музика передати
характер персонажів?**

Уяви світ, де казки оживають, де квіти співають, а метелики танцюють під чарівну мелодію. Це світ, де маленька дівчинка на ім'я Дюймовочка вирушає у незабутню подорож, сповнену див та пригод. Історія Дюймовочки не лише чарівна казка, але й джерело натхнення для багатьох композиторів. Її образ ожив у музиці українського композитора **Юрія Шевченка**.

Юрій Шевченко. Сюїта «Дюймовочка»:
Танок жабок. Дюймовочка. Ластівка.

Якими ти уявив / уявила персонажів казки?
Схарактеризуй їхні інтонації.

ВЕСЕЛІ

СУМНІ

МРІЙЛИВІ

РІШУЧІ

ПИТАЛЬНІ

Розучи пісню «Казкові сні» (музика і слова
Наталії Май).

КАЗКОВІ СНИ

Музика і слова Н. Май

Ко - ли зо - ря на не - бі ста - не, ти
по - ди - вись на не - бе - са, ти до - тор - кнись до зір ру - ка -
ми, і всі здій - снять - ся чу - де - са. у
цар - стві зо - ря - но - го не - ба жи - вуть каз - ко - ві див - ні сні,
вно - чі спу - ска - ють - ся до те - бе, бен -
те - жать ду - ші нам во - ни.

1. Коли зоря на небі стане,
ти подивись на небеса,
ти доторкнись до зір руками,
і всі здійсняться чудеса.

Приспів:

У царстві зоряного неба
живуть казкові дивні сні,
вночі спускаються до тебе,
бентежать душі нам вони.

2. Коли зоря на небі стане,
ти зайвих слів не говори,
ти доторкнись до зір руками
і жовтий місяць обійми.

Приспів.

3. Коли зоря на небі стане,
ти подивись на небеса,
ти доторкнись до зір руками,
і всі здійсняться чудеса.

Приспів.

4. Я знаю, що приходить диво
до нас по зоряних стежках,
любові, віри і надії
запалить вогник у серцях.

Музикуймо! Оберіть музичний інструмент і про-
грайте казкову мелодію. Вигадайте назву для
своїєї мелодії.

Казки оживають у мистецтві!

**Що характерно для мальованої анімації?
За допомогою чого створюють комп'ютерну анімацію?**

Анімація може бути такою різною, як і наші мрії. Кожен вид анімації має свою магію, яка дарує можливість поринути в нові, неймовірні історії та відкрити дивовижні світи.

Анімація допомогла оживити багато казок, перетворивши їх на захопливі та яскраві історії.

Мультфільм
«Пригоди
Котигорошка
та його друзів»,
2014 р.
мальована
анімація

Яка твоя улюблена казка?
Чи доводилося тобі бачити свою улюблену казку в анімаційній версії?

Мальована анімація — це класичний вид анімації, коли кожен кадр малюють вручну. У результаті кадри показують один за одним, створюючи ілюзію руху. Такими є старі мультфільми, наприклад «Білосніжка», «Міккі Маус», «Красуня і Чудовисько» та багато інших.

Комп'ютерна (3D) анімація — це вид анімації, який створюється за допомогою комп'ютера. Персонажі й об'єкти створюються в тривимірному просторі.

Мультфільм «Головоломка 2», 2024 р.
комп'ютерна анімація

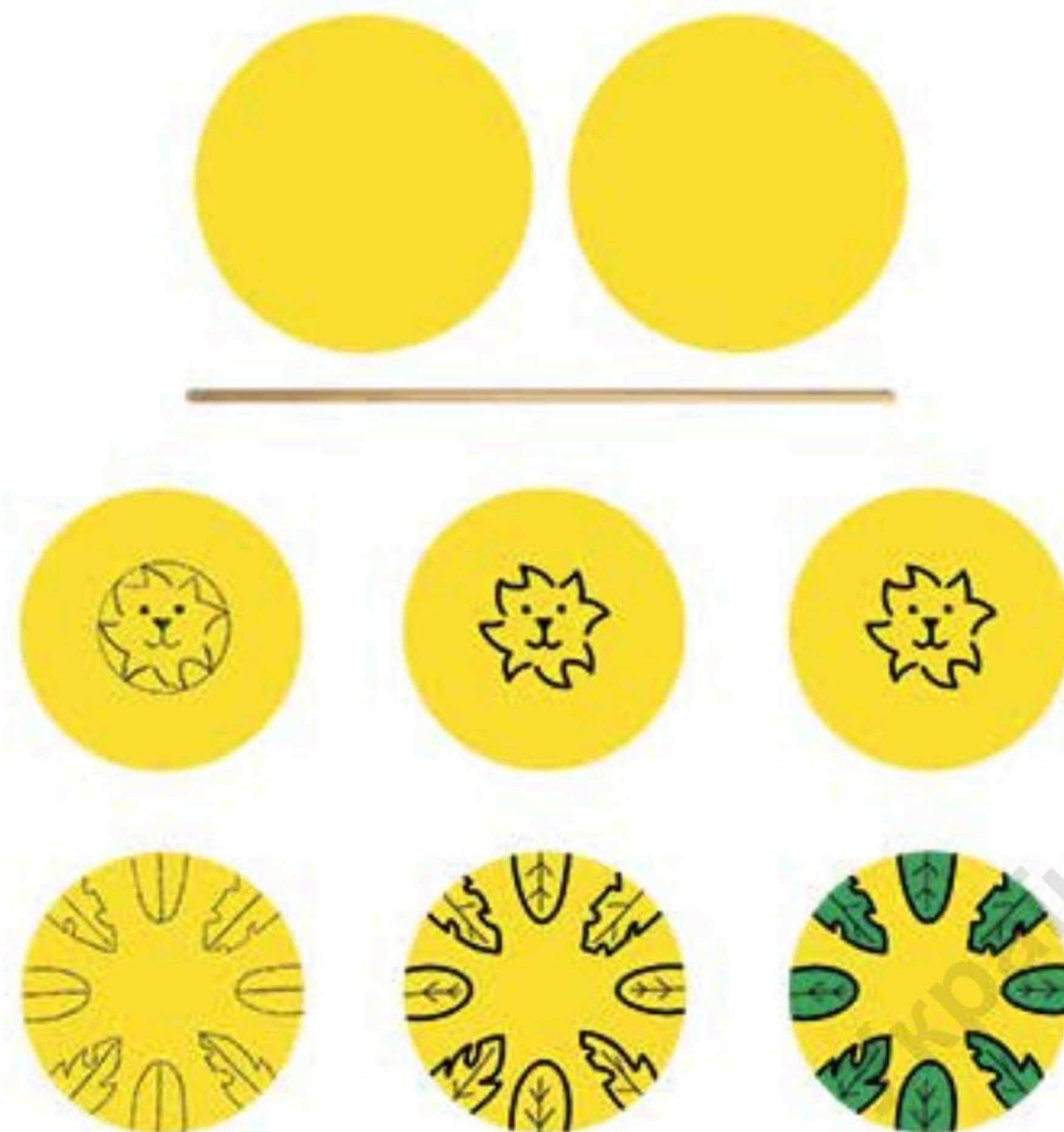

Творче завдання

Створи просту мальовану анімацію за допомогою двох зображень і дерев'яної шпажки або питної трубочки.

Виконуй все, як показано нижче.

Неочікувані зустрічі
в таємничому лісі

**Як музика може «розповісти»
про чарівних істот?**

Якими бувають ноти і паузи за тривалістю?

У природі бувають такі дивовижні місця, що надихають на історії про чарівних істот. У густому лісі можуть жити феї та ельфи. Феї — маленькі істотки з блискучими крильцями — танцюють, співають і дарують радість. Їхні танці легкі, наче вони плывуть у повітрі. А ельфи — більші та сильні — живуть у глибині лісу, охороняючи його.

Клод Дебюссі. «Феї-чарівні танцівниці».
Теодор Остен. «Маленький ельф».

Який танець танцювали феї? Що ти уявив / уявила? Як музика «розповіла» про чарівних істот? За допомогою яких музичних засобів? Завдяки яким засобам музичної виразності композитор передав кроки ельфа? Чи можна назвати цей твір «Велетень»? Уяви себе феєю або ельфом і виконай їх танок.

Секрет МіКа!

1 ціла	2 половинні	4 четвертні	8 восьмих
1 Та-а-а-а	2 Та-а	4 Та	8 Ті
Ціла	Половинна	Четвертна	Восьма
раз-і два-і три-і чотири-і	раз-і два-і	раз-і	раз

Виконай пісню **«Казкові сні»** (музика і слова Наталії Май) у характері.

Неочікувані зустрічі в таємничому лісі

Що таке лялькова анімація? За допомогою чого створюють пластилінові мультфільми?

Анімація здатна перетворювати казкових ляльок та пластилінові фігурки на живих персонажів захопливих історій.

«Піноккіо», Гільєрмо дель Торо, 2022 р.
лялькова анімація

Лялькова анімація — це вид анімації, коли використовують реальних ляльок або моделі, які рухають покадрово. Всі їхні рухи обов'язково фотографують. Наприклад, як в анімаційному фільмі «Піноккіо».

Пластлінова анімація — це вид анімації, що створюється шляхом покадрової зйомки пластлінових об'єктів з їх зміною у проміжках між кадрами.

«Мисливець і барс», українська анімаційна студія Primus Animation *пластлінова анімація*

У вільний час переглянь пластліновий анімаційний фільм «Збережемо нашу планету всі разом», який створений дітьми. Про що ця історія?

Вітаємо літні канікули

Як музика може «розповісти» про літо і літні канікули?

Літо — найщасливіша пора року для дітей! Це пора канікул, пригод та незабутніх вражень. Літо — це час не лише відпочинку, а й творчості! Можна слухати музику, малювати, ліпити з пластліну, писати вірші, співати пісні, танцювати. Можна досліджувати світ природи і допомагати дорослим, читати захопливі книжки і мріяти!

Михайло Шух. «Ні про що і просто так», «Все шкереберть» з циклу «Джазові імпресії».

Відчуй настрій творів. Що ти уявив / уявила? Який характер творів? Які почуття в тебе викликала музика? Схарактеризуй музику.

МЕЛОДІЯ

ТЕМП

РИТМ

ДИНАМІКА

Сумна

Повільний

Одноманітний

Гучно

Весела

Швидкий

Стрибкоподібний

Тихо

Розучи пісню «Школа — весела сім'я» (музика Олега Антоняка, слова Алли Орел).

ШКОЛА — ВЕСЕЛА СІМ'Я

Музика О. Антоняка

Слова А. Орел

Грайливо

Бі- жи- мо до шко- ли вран- ці: і дів-чат- ка, й хлоп- ча-ки,
і ле- жать у кож- нім ран- ці руч- ки, зо- ши - ти, книж-ки.
Чи у - ро - ки ми пов-чи - ли, то пи- тан- ня не- прос- те,
мо - же, щось не до-ро- би- ли, та для друж- би це пус- те!
В Приспів Шко - ла — ве-се-ла сім' - я, шко - ла — це дру-зі і
я. Ра- дість і вті- ха, при- гор - щі

Dm B C⁷ F
смі - ху, шко - ла — ве - се - ла сім' - я.

- Біжимо до школи вранці:
і дівчатка, й хлопчаки,
і лежать у кожному ранці
ручки, зошити, книжки.
Чи уроки ми повчили,
то питання непросте.
Може, щось не доробили,
та для дружби це пусте!

Приспів:

Школа — весела сім'я,
школа — це друзі і я,
радість і втіха,
пригорщі сміху.
Школа — весела сім'я.

- Ми веселі, пустотливі,
вчителям — турбот вагон,
але дружбою щасливі,
дружба — то шкільний закон.
Ми і сваримось завзято,
ми і миримось навік.
Пролітають будні, свята,
ще один минає рік.

Приспів.

Пограйте у музичні ритми!

Вітаємо літні канікули

Що таке принт?

Де можна виготовити одяг з власним малюнком?

Літо — це час сонця, тепла і яскравих кольорів. Улітку ми часто одягаємо легкий, зручний одяг, який дає змогу відчувати себе комфортно. Літні сукні, футболки, шорти та капелюхи радують нас своїми кольорами і веселими малюнками.

Зображення на одязі можуть бути дуже різними: яскраві малюнки, геометричні візерунки, квіти, тварини, написи або навіть герої улюблених мультфільмів.

Чи є у тебе улюблена футболка з малюнком? Що на ній зображено?

Малюнок, який наноситься на тканину, називається **принт**.

Футболку з бажаним зображенням можна надрукувати у спеціальних майстернях.

Творче завдання

Придумай і намалюй принт для літньої футболки за допомогою нетрадиційних технік малювання: штампи з природних матеріалів, роздмухування фарби, малювання пальчиком або ватною паличкою.

Відомості про стан підручника

№	Прізвище та ім'я здобувача / здобувачки	Навчальний рік	Стан підручника		Оцінка
			на початку року	в кінці року	
1					
2					
3					
4					
5					

Навчальне видання

АРИСТОВА Людмила Сергіївна
ФРОЛОВА-ЧЕРЕДНЯК Каріна Олександрівна

МИСТЕЦТВО

Підручник для 3 класу
закладів загальної середньої освіти

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Підручник відповідає Державним санітарним нормам і правилам
«Гігієнічні вимоги до друкованої продукції для дітей»

Головна редакторка І. В. Красуцька
Редакторки Т. М. Гревцева, І. В. Красуцька
Головна художниця І. П. Медведовська
Художня редакторка І. П. Медведовська
Технічний редактор Е. А. Авраменко
Коректорка О. В. Должикова
Художниця К. О. Фролова-Чередняк

Нотний додаток — І. І. Палкіна,
кандидат мистецтвознавства, викладач вищої категорії
Комунального мистецького навчального закладу
дитячої музичної школи № 27 (м. Київ)

В оформленні підручника використані матеріали з фотобанку Shutterstock

Формат 70×100 ¹/₁₆. Ум. друк. арк. 13 + 0,324 форзац.
Обл.-вид. арк. 11,6 + 0,55 форзац.

ТОВ «Український освітянський видавничий центр “Оріон”»

Свідоцтво «Про внесення суб’єкта видавничої справи до державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції»
Серія ДК № 4918 від 17.06.2015

Адреса видавництва: 03061, м. Київ, вул. Миколи Шепелєва, 2

У країні Візуального мистецтва

Графіка

Живопис

Скульптура

Театральне мистецтво

Кіномистецтво

Декоративно-прикладне мистецтво

